UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annales Ecclesiastici

Jncipiens ab Anno Redemptoris DCC.XIV. perducitur vsq[ue] ad Annum DCCC.XLII. quo & orta hoc sæculo in Oriente, debellata est penitus Iconoclastia; vt planè qui Tomum hunc Panopliam dixerit aduersus impios Iconoclastas, veritatis scopum attinget, Continet annos C.XXVIII.

Baronio, Cesare

Coloniæ Agrippinæ, 1624

Iesv Christi Annus 826. Eegenii Pap. II. Annus 3. Lvdovici 13. Michael. Balb. 6. Impp.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15233

Visual Library

teatis ex viro & femina, Ioachim & Anna genitam illam eſſe: rectè ſe habet. Secundū de Domino, quod crucifixus non ſit: Quandoquidem ergo confiteris, crucifixum illum fuiſſe ſecundum ſcripturas: benè habet. Tertium de Angelis & dæmonibus, quod poſt Iudicium iterum futura ſit reſtauratio, & fiet vnum ouile, & vnus paſtor: Et quoniam hoc negas, confiterisq́; ſempiternum eſſe & Iudicium & Regnum cælorum: benè habet. Quartum de monacho tuo, quod poſſit à ſupplicio liberare centum & quinquaginta damnatos: Et quia hoc etiam negas, & aſſeris nec pœnitentiā eſſe poſt mortem, nec quemquam eſſe qui poſſit à conſtitutis à Deo pœnis eruere: benè habet. Quintum de libro, qui dicitur Anthonij, quod dicas eum recipiendum, in quo ſunt multa impia & blaſphema, ſicut ipſi legentes cognouimus: Et hoc quoniam à te reijci confiteris, tamquam alienum ab Eccleſia Dei, neq; illum amplius habiturum, neque lecturum, neque eos qui tecum ſunt: benè habet. Et benedictus Deus, qui vos à prædictis ſcandalis purgauit: & benedictum nomen gloriæ eius, quod tibi perſuaſit, vt diceres, te ruſticanum eſſe & imperitum, & cedere in omnibus & credere verbo humilitatis meæ.

LXX. VERÆ FIDEI CONFESSIO SVCCINCTA.

Ego verò nihil præter ea quæ diuinitùs reuelata ſunt ſanctis Apoſtolis, poſteris & Patribus, ſuadebo vel præſcribam: ſed hoc ipſum quod ſcripſiſti, credere te in ſanctam Trinitatem indiuiſam quidem ſecundum ſubſtantiam, diſtinctam autem characteribus in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum vnum Deum, vnum Dominum ſicut & vna eſt Fides. eſt porrò & Pater Deus, & Filius Deus, & Spiritus Deus, non tres dij, abſit, ſed vnus Deus quemadmodum & Dominus. Hoc Theologiæ dogma. De œconomia autem credere, quod vnus è Trinitate, Patris voluntate, & cooperatione ſancti Spiritus incarnatus eſt ex ſancta Deipara, præingreſſo in eam Spiritu ſancto, & obumbrante altiſſimi virtute, iuxta Euangelium, ex qua & natus eſt homo perfectus idem & perfectus Deus, vnus hypoſtaſi, duplex naturâ, ſicut & diuini Patres & ſanctæ ſeptem Oecumenicæ Synodi expoſuerunt. Confiteri etiam Virginem Deiparam eſſe, omnibus ſublimiorem, & honore præſtantiorem: quæ & materno more intercedere poſſit apud Filium ſuum & Dominum pro mundo. Confiteri etiam Angelos ſicut Angelos, quod & ipſi orent pro omnibus hominibus. Et dæmonum genus impermixtum in ſæcula ſempiterna. Eoſdem proprium domicilium per apoſtaſiam reliquiſſe, iuſtiſq; ſupplicijs à Deo damnatos eſſe. Confiteri etiam Sanctos omnes velut Dei famulos intercedere apud Deum poſſe ad ſalutem noſtram.

LXXI. Ad hæc confiteri ſanctas imagines, tum ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti, tum Matris eius, Angelorumq́; & omnium Sanctorum adorare & recipere iuxtà quæ ſancta Synodus Nicæna ſanxit. Anathema dicere omnibus hæreticis, quibus anathema dictum eſt à Synodo. Prædicare omnes Orthodoxos, qui ab eis laudati ſunt. Hæc eſt vera Fides Chriſtianorum. Præter hæc qui ſentit, anathema ſit à Deo Patre & Filio & Spiritu ſancto: Quoniam [a] licet nos, aut Angelus de cælo euangelizet vobis, præter id quod Euangelizauimus, anathema ſit, vt ante dixi & iterum dico: Si quis vobis annuntiet præter id quod accepiſtis: anathema ſit. Quoniam ergò ſigillatim hæc prodidiſti in litteris tuis: neceſſe prorſus eſt, conſiteri te ita ſentire. Hoc vero qui fiet? Si ad finem epiſtolæ huius ſubſcribas iuxta inſertum in ea pittacium, atq; ita pax quæ excedit omnem intelligentiam, cuſtodiet & reget nos & vos in vno ſpiritu in vno corde, vt credamus & adoremus, ſanctā Trinitatem ad ſalutem tùm propriarum animarum, tùm diuiſi in duas partes populi, coram Domino Ioannicio ſpirituali Patre noſtro, & venerando Patre & fratre noſtro. hactenus Theodori epiſtola, & fortaſſe vltima ab ipſo data, ſiquidem anno ſequenti (vt ſuo loco dicturi ſumus) ex hac vita eum migrare contigit.

[a] Galat. 1.

LXXII. INGENS MIRACVLVM DE EPIST. THEODORI STVDITÆ.

Ceterùm quanti faciendæ ſunt epiſtolæ eiuſdem ſanctiſſimi viri, Deus ipſe inſigni miraculo comprobauit, quod inter alia Michael Studita eius diſcipulus ſcriptor fidelis ita deſcribit: Narrabat prætereà diuino Sophronio mulier quædam genere nobilis miraculū quod ſibi acciderat, in hunc modum: Inuaſerat (inquit) domum meam, quæ in Rhabdo eſt, incendium, quam circum totam complexo igni, propius nihil erat, quàm vt omnes meas facultates flammis abſumi viderem. Nec iniecta vis aquæ, nec machina vlla ad reſtinguendum aptæ domare flammas poterant, tanto impetu cuncta comprehenderant. In hoc rerum articulo ſubijt animum, Patris epiſtolam, quam ad me nuper miſerat, è pera tollere atq; in ignem inijcere ſi fortè illam venerітus, vehementem illum impetum aliquo modo reprimeret. Vt ergò ad rem veni & venerandas litteras flammis iniecit, hoc ſimul inclamans: Sancte Theodore adiuua periclitantē famulam tuam: videre mox fuit atrocem illam vim paulatim languere, ac cinerem ſolum fumumq; poſt ſe relinquere. Quis noſtrâ aut vllâ vnquam memoriâ tantum ex parua ſchedula miraculum audiuit? Nihil eſt, ſi cum hoc conferatur quicquid viſum eſt, vt rei magnitudinem deferat tenuitas orationis omnem dicendi vim atque artem vincit, longeq; ſuperat operum dignitas & amplitudo. hæc ipſe. Pergit alia inſignia narrare miracula, ſed hoc modo ſatis.

LXXIII. Ex his tu, Lector, intelligis, quot Theodori hiſtoricis Epiſtolis Annales intexti ſunt, tot eoſdem pretioſiſſimis, velut contextam coronam micare gemmis. Sed & ſi earum vim conſideres, totidem eſſe fulmina caſtiſſima dices, quibus omnes Hagiomachi, & Iconomachi ſtolidi Nouatores, fæces hæreticorum perculſi validè, penitùs conterantur. Nam vel vnum hunc oſtendere Catholici dogmatis defenſorem, virum Deiamicum, ſapientiâ & ſcientiâ affatim præditum, iteratis crebro confeſſionibus celebrem, ſanguine ſæpè fuſo decorum, vitâque ab adoleſcentia optimis moribus inſtitutâ inſignem, ingentibusque miraculis illuſtratum, ad victoriam ſatis, cùm ab illorum parte nonniſi ſceleſtiſſimos omnium homines habeant, quos oſtendant.

IESV CHRISTI
Annus 826.

EVGENII PAP. II. Annus 3. LVDOVICI 13. MICHAEL. BALB. 6. IMPP.

I. CHRISTI Redemptoris annus octingenteſimus vigeſimusſextus Indictione quarta incipit, quo Romæ ab Eugenio Papa conuocata eſt Synodus ſexaginta duorum Epiſcoporum. Quæ quidem cùm nondum in lucem prodierit, hic ſingulorum canonum indicem ſaltem deſcribendum putauimus, atque primum Epiſcoporum nomina, licet nonnihil deprauata, qui eidem Synodo interfuerunt, facta trium exemplarium collatione, cuius ſic ſe habet exordium.

In nomine Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperante D. N. piiſſimo Auguſto Ludouico à Deo coronato Imperatore anno xiij. & P. C. eius anno xiij. & Hlothario Imperatore eius filio anno ... Indictione quarta, menſis Nouembris die xv. Eugenio ſanctiſſimo, ac perbeatiſſimo, & vniuerſali Papa, coram reuerſis Epiſcopis, videlicet:

Petronatio Archiepiſcopo Rauennate.
Leopardo Epiſcopo * Foroſinate.
Paſino Blerano.
Romoaldo Anagniæ.
Lamperto Aretino.
Ioanne Siluacandida.
Stephano Portuenſe.
Benedicto Albanenſe.
Caſario Oſtienſe.
Georgio Sabinenſe.
Gregorio Velitrenſe.
Conſtantino Praneſtino.
Romano Carenſe.
Grunſolpho * Freſulene.
Paulino Senogallienſe.
Gerperto * Populenſe.
Petro Senenſe.
Valeriano Sutrienſe.
Stephano Arminenſe.
Germano Auximano.
Paſino Callienſe.
Stephano * Oſtenſe.
Andrea Cluſenſe.
Stabili Caſtello Felicitatis.
Alperto Orbiuetenſe.

*Baſtiano Suanenſe. (*Sebaſtiano)
Alfredo Balneoregiens.
Paulo *Tiburenſe. (*Tiburtino)
Petro Centumcellenſe.
Agatho Montis Feretri.
Agatho Polimartienſe.
Maio Auſicienſe.
Liutardo Nucernenſe.
Petro Lucano.
Petroaldo *Lurienſe (*Cutienſe)
Aliprando Florentino.
Lamprando Piſtorienſe.
Theodorico Peruſino.
Donato Gallenſe.
Godemundo Tuſcanenſe.
*Ramperto Roſſellenſe. (*Rauperto)
Tigrino *Ananitano. (*Anconitano)
Agriperto . . . . .
Ioanne Piſano.
Benenato Eugubienſe.
Lupo *Furnenſe. (*Firmenſi)
Petro *Balluta renſe. (*Vulturenſe)
Sebaſtiano *Borenſe. (*Bitenſe)
Dominico Piſaurienſe
Ioanne Eſinate.
Leonino è Tribus tabernis.
Gratioſo Nepeſino.
Ioanne Tudertino.
Eleutherio Priuernate.
Benedicto Amerino.
Theodoſio Manturanenſe.
Hadriano Falaritano.
Samuele . . . . .
Hadriano Signino.
Coſma *Humana (*Numenatense)
Mariano Vrbinate.

II. Atque venerabilibus presbyteris.
Ioanne Archipresbytero.
Donno presbytero.
Benedicto.
Simeone.
Georgio.
Gregorio.
Anaſtaſio.
Benedicto.
Gregorio, alias Georgio.
Vrſo.
Creſcentio.
Simeone.
Iouiniano.
Anaſtaſio.
Benedicto.
Marino.
Vrſo.

III. *Coram ſanctiſſimo corpore beati principis Apoſtolorum preſidens ipſe Apoſtolicus aſtantibus quoque diaconibus, quorum nomina ſunt hæc:*
Valentinus Archidiaconus.
Theodorus diaconus.
Lio.
Fauſtus.
Leontius.

Dixit. *Cum ſumus Dominicæ plebis ſuperna miſeratione rectores, ſtudioſe nos conuenit Dei præſidio pro eorum ſemper cogitare* *ſolicite, &c.* ſunt quidem ſumpta, paucis immutatis ex Concilio Gregorij ſecundi. Sicut & hæc Eugenij à Leone quarto Pontifice ſunt repetita in Synodo ab ipſo celebrata, aliquibus additis. Porro ſub hac Synodo conſtituti reperiuntur triginta octo canones, quorum hic tibi tituli deſcribuntur videlicet: (*ſolute)

Vt Epiſcopus bono approbatus opere ordinetur.
Vt nullus Epiſcopus aliusve ſacerdos muneribus ordinetur.
Qualiter Epiſcopum docere, & conſiſtere oportet.
De indoctis ſacerdotibus.
*Vt in eligendis Epiſcopis canonum regulæ ſeruentur, ne Prin*cipes præter ius faſque aliquid ſibi ſumant.
Vt Epiſcopi extrà proprias parochias non morentur.
Vbi clerici conſiſtere debeant: qui quidem canon ſic ſe habet: [a] *Neceſſaria enim res exiſtit, vt iuxta Eccleſiam clauſtra conſtituantur, in quibus clerici diſciplinis Eccleſiaſticis vacent. Itaq; omnibus vnum ſit refectorium ac dormitorium, ſeu cetera officinæ ad vſus clericorum neceſſaria. Miniſtri verò poſt Epiſcopum ſuper eos tales eligantur, quorum vita atque doctrina illos potius exornent, quàm dehoneſtent,* & infra cap. x. ead. q. 1. prohibentur omnino in domibus ſecularibus ſacerdotes habitare. IV. ([a] 12. q. 1. Neceſſaria. DE CLERICORVM DOMICILIO.)

De ſacerdotibus in ſubiectis baptiſmalibus plebibus conſtitutis.
Vt clerici non plures quàm ſufficiant, ordinentur.
De ſacerdotibus qui in Eccleſiis vel monaſteriis non habitent.
Ne ſacerdos aliquo ludo delectetur.
Vt ſacerdotes fœnoris aliquid, aut ruſtica miniſteria non exerceant.
Si ſacerdotes teſtimonium dicant, vt coram Epiſcopis tantùm pro ea re conuenire poſſint.
Vbi ſacerdotem poſt condemnationem eſſe oporteat.
De ſuſpectis ſacerdotibus, vt admoneantur ab Epiſcopis.
Vt Epiſcopis de ſubiectis plebibus aliiſq; piis locis nihil liceat auferre.
De presbyteris qui oblationem alterius recipere nolunt.
Quâ auctoritate dimiſſoriæ fiant, vt credantur.
Vt Epiſcopi & vniuerſi ſacerdotes habeant aduocatos.
De his qui aduocatos inuenire nequeunt.
De monaſterio vel Oratorio, quod à proprio domino ſoli ædificatum eſt.
De manſione quaſi pro parte Eccleſiæ facta.
De xenodochiis, & aliis ſimilibus locis.
De piis locis quæ ſine presbyteris exiſtunt, nempe vt idoneantur loca pia ſæcularia ſuſcipere presbyterum illis ab Epiſcopo præpoſitum, ſi ipſi ſæculares infra tres menſes presbyterum præficere ipſis locis piis neglexerint. V.
De deſtructis Eccleſiis, vt ab iis qui eas poſſident reædificentur, & ſi non ſufficiant, à populo adiuuentur.
Si Epiſcopus à ſubiectis ſacerdotibus & clericis dominationes exigat.
Quales Abbates ſint conſtituendi.
De monachis qui ſolo habitu exiſtunt, & non vitâ viuunt.
De religioſo habitu feminis conſiſtentibus ne viris ſociari permittantur.
De negociis & laborationibus die Dominico non faciendis.
De criminalibus cauſis & furtis ceteriſq; ſimilibus die Dominico inuentis.
De his qui ſine oſtenſione criminis inuiti monaſterio ſunt introducti.
Vt laici ad Miſſas audiendas in presbyterium non intrent.
De ſcholis reparandis pro ſtudio litterarum.

De coniugiis feſtis diebus non faciendis, iſtis verbis: *Sunt quidam, & maximè mulieres, qui feſtis ac ſacris diebus atque Sanctorum natalitiis, non pro eorum quibus delectantur deſideriis aduenire, ſed ballando, verba turpia decantando, choros tenendo & ducendo, ſimilitudinem Paganorum peragendo, aduenire procurant; tales enim ſi cum minoribus veniant ad Eccleſiam peccatis, cum maioribus reuertuntur, &c.* adiecit his excommunicationem [b] Leo quartus, ſi admoniti non ceſſarent. VI. (DIEBVS FESTIS NON DVCENDAE CHOREAE. [b] Apud Lucn. part. 1. cap. 77.)

De his qui adhibitam ſibi vxorem reliquerunt, & aliam ſociarunt.

Non liceret vno tempore duas habere vxores, ſiue concubinam cum vxore.

De inceſtis & inutilibus contractibus.

hucuſque canones ſub Eugenio indicto, hoc anno, celebrato Romæ Concilio. Sequuntur in Codice ſcripto quæ Leo poſtea adiecit ex Romano Concilio ſuo tempore celebrato.

Porrò apud Gratianum extant Eugenij diuerſis ſub titulis collocata decreta, quæ non omnia ſpectant ad Eugenium ſecundum, ſed aliqua ad tertium ſunt referenda. Rursùs autē tomo ſecundo Conciliorū veteris editionis nouē prætereà capitula recenſentur ſub hoc titulo: *Euſdem Eugenij Papæ decreta ex Concilio Rhemenſi*; ſed ea potius pertinere ad Eugenium tertium, ſuo loco dicturi ſumus. VII.

Hoc

TRANSLATIO RELIQVIARVM S. SEBASTIANI.

Hoc eodem anno factam eſſe tranſlationem reliquiarum ſancti Sebaſtiani Româ in Gallias, petente id Hilduino, veteres Francorum Annales docent; & qui res geſtas à Ludouico Imperatore eſt proſecutus eius domeſticus, hæc de his habet: *Dum hæc agerentur, Hilduinus Abbas S. Dionyſij Martyris Romam mittens, oſſa beatiſſimi Martyris Sebaſtiani accepit, & ea apud Sueſſionem ciuitatem S. Medardi collocauit, vbi dum adhuc inhumata in loculo in quo allata fuerant, iuxtà S. Medardi tumulum iacerent, tanta ſignorum ac prodigiorum multitudo claruit, tanta virtutum in omni genere ſanitatum per diuinam gratiam in nomine eiuſdem beatiſſimi Martyris emicuit, vt à nullo mortalium eorumdem miraculorũ, aut numerus comprehendi, aut varietas valeat enuntiari: quorum quædam tanti ſtuporis eſſe narrantur, vt humanæ imbecillitatis fidem excederent, niſi certum eſſet, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, pro quo idem paſſus eſt, omnia quæ vult, per diuinam potentiam facere poſſe, in qua illi omnis creatura in cœlo & in terra ſubiecta eſt.* hæc auctor. Eadem veteres Annales Francorum, & in vita eiuſdem Ludouici ſcripta leguntur iiſdem fermè verbis, & ſententiâ prorſus eadem; cùm tamen alij in ſuperiorem annum iſta reijciant, vt Sigebertus.

VIII. Sed attende Lector (quod frequentiſſimè accidiſſe in alijs quoque reperimus) quod cùm aſſeritur corpus ſancti Sebaſtiani tranſlatum in Gallias: haud integrum ipſius corpus intelligas, ſed partem tantum ipſius. Id quidem diſertis verbis teſtatur Ado Viennenſis Epiſcopus eiuſdem ſæculi ſcriptor, his verbis: *Huius Imperatoris tempore pars corporis beati Sebaſtiani Martyris ad Sueſſonicam vrbem delata, vbi multa mira in laudem Dei omnipotentis varia genera ſanitatum infirmis collata.* hæc Ado.

LEGATIO MISSA A ROMANO PONTIFICE AD IMP.

Quo pariter anno circa Kalendas Iunias habitus à Ludouico conuentus ex more, in loco dicto Igelheim, vbi inter alia, auditos eſſe Legatos ab Eugenio Papa Româ miſſos, idem qui ſupra auctor in rebus geſtis Ludouici teſtatur.

Quinam hac functi fuerint legatione, idem ſic narrat: *Inter legationes præcipua, ceteriſque eminens erat legatio Romani Pontificis, quâ fungebatur Leo Centumcellenſis Epiſcopus, & Theophylactus Nomenclator.* Quæ autem iſti attulerint: altum vbique ſilentium. Addit auctor, tunc ab eodem audiam eſſe legationem de rebus tranſmarinis, quâ eſt functus Dominicus Abbas de Monte Oliueti. Sed de rebus ab eo geſtis nihil penitùs proditum reperitur in lucem.

IX. DE TRANSLATIONE RELIQVIARVM SS. MARCELLINI ET PETRI.

Quod autem ad legationem ab Eugenio Papa ad Imperatorem Ludouicum pertinet, mentio eius eſt apud Einhardum ſiue Eginhardum in commentarijs ſuis de tranſlatione reliquiarum SS. Martyrum Marcellini & Petri in Gallias, occaſione hiſtoriæ memoriâ dignæ. Sed antequàm de ipſa agamus, quod ad tempus ſpectat, eamdem tranſlationem alij anno præſenti, ſequenti verò alij accidiſſe teſtantur: ſed vtrorumque ſententiæ veræ eſſe reperientur, ſi diuerſarum in ea re actionum ratio habeatur. Siquidem verum eſſe liquet ex his quæ dicentur inferiùs, hoc anno ab Vrbe furtim eas eſſe ſublatas atq; delatas in Gallias, ſequenti verò Aquiſgranũ partẽ earũ eſſe perlatam. De qua quidẽ tranſlatione intellexiſſe videntur, qui ſequenti anno id accidiſſe tradiderunt in vita Ludouici Imperatoris, & veteribus Francorum Annalibus & apud Aimoinum. Cum alioqui hoc ipſo anno eas fuiſſe Româ deductas, illud eſt euidens argumentum, quod ipſe auctor Einhardus teſtatur id tunc factum eſſe, cum legatio ab ipſo Romano Pontifice decreta, Gallias verſus, iam in itinere eſſet: Qui autem rem geſtam ſcripſit, fuit Einhardus, qui & Eginhardus dicitur, & floruit hoc tempore ſummâ claritudine nominis. Fuit hic à ſecretis Carolo Magno, eiuſque vitam conſcripſit. Hic igitur extitit auctor eius ſcriptionis, cùm inter Ludouici Imperatoris Optimates ſummâ gloriâ militaret.

X. FABVLA DE EINHARDO CONFVTATA.

Sed antequam dignam à tanto auctore ſcriptam hiſtoriam in medium adducamus, illa de eodem Einhado fabula eſt confutanda, quæ fertur ex ſcripto quodam edito in apparatu tomi prioris hiſtoriarum Germanarum: ipſum ſcilicet fuiſſe generum Caroli Magni, duxiſſeque indulgentia Principis eius filiam quam habuit nomine Immam, olim Regi Græcorum deſponſatam. Etenim nec eius nominis conſtat ipſum Carolum habuiſſe filiam, & illam, quæ deſponſata fuit Conſtantino Irenæ filio, nõ Immam eſſe nuncupatã, ſed Rotdrudem. Id quidem ipſomet Eginhardo teſtante, qui & ſingulas numerat filias Caroli Magni. Ex quo ſolum totum illud malè fictum commentum diſſoluas, cui conciinnando anſam præbuit donationis diploma factum ipſi & eius coniugi Immæ à Ludouico Imperatore iiſdem editum, ex quo potius idem commentum mendacij redarguitur, dum in eo numquam cognatus, vel affinis nominatur Eginhardus Imperatoris, ſed fidelis; nec ibidem Imma ſoror Ludouici vllatenus appellatur, quod minimè prætereundum fuiſſe. Extat autem eiuſdem Einhardi epiſtola de obitu amatæ coniugis ad [a] Lupum Abbatem Ferrarienſis monaſterij Senonum in Gallia, necnon eiuſdem Lupi ad eum ſcripta conſolatio, in quibus cum ex multis honeſtiſſima laudetur femina, nuſquam quòd Caroli filia fuerit mentio habetur, quod iuſſet prætereundum.

XI. Sed reiectis in angulum figmentis iſtis, de eodem Einhardo (ſiue Eginhardo dixerimus) illud conſtat, ipſum ſicuti Carolo ita & eius filio inhæſiſſe Ludouico, virum inter primos eius ſæculi eruditos annumerandum. Hic itaq; inter alias tanto auctore dignas lucubrationes, reliquit quatuor libros conſcriptos de inuentione, eductione, ſiue tranſlatione atque miraculis eorumdem ſanctorum Martyrum Marcellini & Petri, egregium quidem monumentum, quo cum hiſtoriæ ſinceriſſima ſeruatur veritas; Deum planè mirabilem in ſanctis ſuis, nouis ſignis atque prodigijs, omnes qui legunt, intelligant. Repræſentantur enim per quamdam imaginem, ſaltem ex parte, tempora illa Africanæ Eccleſiæ feliciſſima, quibus illuc ſacra Protomartyris pignora ſunt allata: ſic enim conſueuit Deus antiqua nouis occaſionibus renouare miracula quo tepeſcens in Chriſtianorum animis Fides incaleſcat. Quod igitur ſit iucunda eiuſmodi geſtæ narratio ſui argumento, gratior exſtat ex fide certa & in omnibus explorata, eorum quæ dicuntur, eiuſdem qui ſpectauit auctoris: hic tibi eadem deſcribenda ſuſcipimus, quæ ſic ſe habent [b], prætermiſſa breuitatis cauſa præfatione.

Cùm adhuc in Palatio poſitus, at negotijs ſecularibus occupatus, otium quo aliquando perfrui cupiebam, multimoda cogitatione meditarer: quemdam locum ſecretum, atque à populari frequentia valde remotum nactus, atque illum ex liberalitate Principis Ludouici liberalitate conſecutus ſum: ubi eſt in ſaltu Germaniæ, qui inter Neccarum & Mœnum fluuios medius interiacet, ac moderno tempore ab incolis & circummanentibus [*] *Odannuuald appellatur. In quo iuxta pro modo facultatum ac ſumptuum, non ſolum domos & habitacula ad manendum, verumetiam baſilicam diuini officij congruentem, non indecentis operis ædificaſſem: dubitare cœpi, in cuius potiſſimum Sancti Martyris nomine atque honore dedicari deberet.*

Cumq; in hac animi fluctuatione plurimum temporis eſſet euolutum: contigit vt quidam diaconus Romanæ Eccleſiæ, nomine Deuſdona, pro ſuis neceſſitatibus Regis opem imploraturus, ad Palatium veniret: ibiq; aliquamdiu moratus, cum peracto propter quod venerat, negotio, Romam redire pararet, quadam die humanitatis cauſâ, velut peregrinus, ad prandium noſtræ paruitatis à nobis eſt inuitatus. Ibiq; inter prandendum plura collocuti, eouſq; ſermocinando peruenimus, vt de tranſlatione corporis beati Sebaſtiani, ac neglectis Martyrum ſepulcris, quorum Romæ ingens copia eſt, mentio fieret. Iam ſiquidem enim, eodem anno eiuſdem Martyris Sebaſtiani Hilduini operâ, tranſlatas eſſe reliquias Sueſſionem, diximus eſt; cuius occaſione, ea inter prandendum narratio incidit. ſed pergit auctor.

XII. *Inde ad dedicationem nouæ baſilicæ noſtra ſermone conuerſo, percunctari cœpi, quonam modo ad id peruenire poſſem, vt aliquid de veris Sanctorum reliquijs, quæ Romæ requieſcunt, mihi aduſq;*

REPETVNTVR RELIQVIÆ MARTYRVM.

Apoſtolica cuncta ſcripta. Hic ille quidem primo hæſitauit, qualiter id ſuſceptum poſſet, ſe neſcire reſpondit.

DIACONVS AD ABBATEM CVM SIBI PARANDVM MENTITVR SE DOMI HABERE RELIQVIAS.

Deinde cum me de hac re ſolicitum ſimul & curioſum eſſe animaduerteret, alterâ die ſe percunctationi meæ reſponſurum promiſit. Poſt hæc cum iterum à me fuiſſet inuitatus: protinus è ſinu libellum mihi porrexit, rogans vt eum ſolus perlegerem, ſibiq; de eis quæ in eo ſcripta erant, quid mihi placeret, indicare non dedignarer. Accepi libellum & vt ille petijt, ſolus ſecretè perlegi. Continebatur in eo, eſſe ſibi domi plurimas Sanctorum reliquias; eaſq; mihi dare velle, ſi meo fultus adiutorio Romam reuerti potuiſſet: compertum ſibi fore quod duos mulos haberem, quorum ſi alterum ſibi darem, ac ſecum hominem meum fidelem mitterem, qui illas reliquias ab illo acciperet, mihiq; deferret, ſtatuit eas mihi eſſe miſſurum. Complacuit mihi ſuadentis conſilium, ſtatimq; fidem ſponſionis incertæ celeriter experiri. Ac proinde dato quod petebat iumento, additâ etiam propter viaticum pecuniâ, Notarium meum nomine Ratleicum, quia & ipſe orandi causâ Romam eundi votum habebat, cum eo pergere iuſſi.

XIV. DIACONVS SPONDET HILDVINO CORPVS S. TIBVRTII MARTYRIS.

Igitur de Aquiſgrani Palatio profecti, nam ibi eo tempore Imperator cum ſuo comitatu erat (ita plane Aquiſgrani hiemaſſe Ludouicum teſtatur auctor in rebus geſtis eiuſdem anno ſuperiori) Auguſtam Sueſſionum venerunt: ibiq; cum Hilduino Abbate in monaſterio S. Medardi locuti ſunt, quia memoratus diaconus ei pollicitus eſt, ſe efficere poſſe, vt corpus beati Tiburtij Martyris in eius veniret poteſtatem. Quibus ille promiſſionibus illectus, miſit cum eis quemdam presbyterum hominem callidum nomine Hunnum, iubens vt acceptum ab eo memorati Martyris corpus deferret. Inde iter ingreſsi, Romam quantâ potuerunt celeritate peruexerunt.

Contigit autem poſtquam Italiam intrauerunt, vt puer Notarij mei nomine Reginbaldus, tertianâ febre correptus non modicum profectioni eorum ſuis laboribus faceret impedimentum: quoniam his horis, quibus ille febrium aſsiduè tenebatur, iter agere non potuerunt: erant enim pauci, ac per hoc ab inuicem ſeparari nolebant. Cumq; hoc incommodo iter illorum non mediocriter fuiſſet retardatum, illi tamen prout poterant, illud accelerare contenderent: tribus diebus priuſquam ad Vrbem venirent, apparuit in viſu illi febricitanti quidam homo in habitu diaconi, percunctans ab eo, quamobrem dominus ſuus Romam ire feſtinaret.

DE RELIQVIIS VISIO FACTA FAMVLO.

Cui cum ille & promiſſa diaconi de reliquijs Sanctorum mihi mittendis, & de his quæ Hilduino Abbati pollicitus eſt, prout illi comperta erant, exponeret: Non ita erit (inquit) ſed longè aliter ac vos exiſtimatis, cauſarum propter quas venitis, exitus complebitur. Nam diaconus iſte, qui vos Romam venire rogauit, aut parum, aut nihil de his quæ promiſit facturus eſt. At proinde volo ſequaris me, atq; ea quæ tibi oſtenſurus atq; dicturus ſum, mente ſolicitâ aures aduertere.

XV.

Tunc manu comprehenſum, vt ſibi videbatur, montis præcelſi cacumen ſecum conſcendere fecit, in quo cum ſimul poſiti conſiſterent: conuerte, inquit, ad Orientem, & ſubiectos oculis tuis campos intuere. Quod cum feciſſet, & campos de quibus dixerat fuiſſet intuitus, videt in eis moles immenſæ fabricas in modum cuiuſdam ciuitatis exſtructas. Et interrogatus ab eo ſi ſciret quid hoc eſſet: Se neſcire, reſpondit. Tum ille: Roma eſt, inquit, quod vides, ſtatimq; addit: Dirige in vlteriora ciuitatis, & contemplare ſi aliqua tibi in his locis appareat Eccleſia. Cumq; ſibi quamdam Eccleſiam apparere dixiſſet: Vade, inquit, & Ratleico nuntia, quoniam in Eccleſia quam modo vidiſti, illa res eſt recondita, quam ille domino ſuo debet deferre; & ideò det operam, vt eam quam celerius fieri potiſt accipiat, & ad dominum ſuum reuertatur: dumq; ille diceret, quod nemo de his qui ſecum venerant, in huiuſmodi re ſidem dictis ſuis eſſet habiturus: reſpondit & dixit: Tu noſti & omnes qui tecum hoc iter agunt, tibi conſcij ſunt, quia complures dies laboraſti & non dixiſti ab illo vſu vllam habuiſſe remiſsionem. Et ille: Ita eſt quidem vt tu dicis. Quapropter, ait, volo vt pro ſigno tibi ſit atq; his quibus verba quæ dixi relaturus es, quoniam ex hac hora febre, qua vſq; modo detinebaris, ſic per Dei miſericordiam cariturus es, vt te vlterius in hoc itinere non contingat.

PER VISVM INDICATVR LOCVS RELIQVIARVM.

XVI. FIDES VISIONIS EX SANITATE PROMISSA CERTA REDDITVR.

His dictis expergefactus, omnia quæ ſibi vidiſſe vel audiſſe videbatur, Ratleico referre curauit. Quæ cum Ratleicus presbytero ſecum pergenti expoſuiſſet: viſum eſt ambobus, vt experimentum ſomnij ex veritate promiſſæ ſanitatis approbarent. Nam eâdem die iuxta qualitatem febrium quibus laborare conſueuerat, febricitare debebat is qui ſomnium viderat. & vt non vexa illi ſic, ſed potius reuelatio vera fuiſſe oſtenderetur; neq; illâ die, neque ceteris quæ illam ſecutæ ſunt, vllam in corpore ſuo conſuetarum febrium ſenſit indicium. Sic factum vt viſioni crederent, & fidem diaconi promiſsis non haberent. Quæ oſtenſa eſt diuinitus baſilica, ob ſui amplitudinem & altitudinem longiùs etiam perſpicua erat, opus Conſtantini Magni, rotundo ſchemate concamerato deſuper fabricata, ſanctorum Marcellini & Petri nomine nuncupata, aliter S. Tiburtij dicta, cuius veſtigia quæ hodie adhuc ſuperſunt extra portã, quam Maiorẽ vocant, retinent venerandas imagines Marcellini & Petri muſiuo opere nobiles: ibiq; cœmeterium extat eorundẽ Sanctorum nomine glorioſum, ſed ruinis ædificiorum obſcurum, pergit auctor.

XVII. DIACONI PROMISSIO VACVA REDDITVR.

Igitur Romam venientes, iuxta baſilicam beati Petri Apoſtoli, quæ dicitur ad Vincula, in domo ipſius cum quo venerant diaconi, hoſpitium acceperunt, manſeruntq; cum eo aliquot dies, operientes promiſsionum eius adimpletionem. Sed ille qui ſuis pollicitationes perficere non valebat: ipſum quod non poterat, quibuſdam procraſtinationibus palliabat. Tandem locuti cum illo: Cur eis eo modo vellet illudere, percunctati ſunt, rogantes ſimul, ne ſe diutius fallendo detineret, & reuerſionem ſuam vanis ſpebus impediret. His ille auditis, cum cerneret ſe huiuſmodi calliditate eis iam amplius non poſſe imponere: primò Notarium meum certum fecit de reliquijs mihi promiſſis, quod eas habere non poſſet, eo quod frater ſuus, cui & domum & cuncta quæ habebat, inde abiens commendauerat, negotiandi gratiâ Beneuentũ eſſet profectus, à ſe penitus ignorare, quando eſſet reuerſurus: & quia ei reliquias illas, ſicut & ceteram ſupellectilem ad ſeruandum commiſerat; nec omninò ſe ſcire poſſe, quid de his feciſſet: quoniam eas in eadem domo nuſquam inueniſſet; proinde videret quid faceret, quia de parte ſua nihil reſtaret, quod ſperare poſſet. Poſtquam hæc Notario meo dixit: & ille ſe ab eo illuſum, ac malè ſibi impoſitum quereretur: neſcio quibus vanis & friuolis etiam & presbyterum Hilduini allocutus ſpe ſimili animatum à ſe fecit abſcedere.

XVIII. CONSILIVM DE PERQVIRENDIS COEMETERIIS.

Poſtridie verò cum valde, triſtes videret: hortatus vt ſimul cum illo ad cœmeteria Sanctorum pergerent: videri ſibi quod in eis aliquid tale inueniri poſſet, quo eorum deſiderijs ſatisfieret: nec fore vllam neceſſitatem, vt in patriam vacui reuerterentur. Cumq; eis hoc conſilium placuiſſet, volentq; vt quantocyus id, ad quod faciendum eos hortabatur, inchoarent: in re ſolito negocium diſſimulauit, & eos quorũ animi tunc paululum erant erecti, in tantam deſperationem hac dilatione deiecit, vt omiſſo illo, ſtatuerent in patriam, quamuis infecto negocio, reuerti.

Sed Notarius meus recolens ſomnium, quod puer ſuus viderat: cœpit comitem ſuum hortari, vt ſine hoſpite ſuo irent ad cœmeteria, ad quæ viſenda ille eos ſe ducere velle promiſit. Itaque inuento atque conducto duce, locorumq; monſtratore; primò ad baſilicam beati Tiburtij Martyris in via Lauicana, tribus ab Vrbe paſſuum millibus diſtantẽ, veniunt, Martyriſq; tumbam, quanta poſſunt diligentiâ contemplantur: & vtrum ſic, vt alij non ſentiant, aperiri poſſet, cautâ circumſpectione conſiderant. Deinde in cryptam eidem baſilicæ contiguam, in qua beatorum Chriſti Martyrum Marcellini & Petri corpora erant tumulata, deſcendunt, atque exploratâ etiam illius monumenti qualitate, deſcendunt, æſtimantes hoc factum hoſpitem ſuum poſſe latere. Sed aliter euenit atque arbitrati ſunt. Nam licet ipſe neſcirent, quibus indicijs, eius tamen ad illum huius facti notitia peruenit: veritusq; ne ſine illo voluntati ſuæ ſatisfacere debuiſſent: ſtatuit conſilium eorum feſtinando præuenire. Et quia ille eorumdem locorum plenariam atque omnimodam notitiam habebat: blandè eos alloquitur, hortaturq; vt illuc ſimul veniant, & ſi Deus votis eorum fauere dignaretur, communi conſilio facerent, quicquid eis videretur faciendum.

DE BASILICA S. TIBVRTII ET CRYPTA SS. PETRI ET MARCELLINI.

XIX. [illegible] QVÆRVNTVR RELIQVIÆ.

Aſſenſi ſunt eius voluntati, tempuſq; id aggrediendi, pari conſenſu conſtituunt. Tunc peracto ieiunio triduano, noctu ad locum, nullo Romanorum ciuium ſentiente, perueniunt: ingreſſiq; baſilicam S. Tiburtij, primò altare illud, ſub quo ſacrum eius corpus ſitum credebatur, aperire tentauerunt; ſed parum ſucceſsit eorũ voluntati militio operis inchoati. Nam monumentum durissimo marmore extructum, inermes id aperire conantium manus facilè repellebat.

Igitur omiſſo illius Martyris ſepulchro, ad tumbam beati

Marcellini & Petri deſcenderunt, atque oratione Domino noſtro Ieſu Chriſto, & adoratis ſanctis Martyribus, lapidem qui ſummitas ſepulchri tegebatur, de loco ſuo leuare moliuntur. Quo ſublato, vident ſacratiſſimum S. Marcellini corpus in ſuperioribus eius ſepulchri partibus poſitum, tabulamq; marmoream ad caput poſitam, quæ titulo, quem continebat, euidens indicium dabat, cuius in eo loco Martyris membra iacuiſſent. Quod (vt par erat) cum ſumma veneratione ſuſcipientes, leuant; & munda ſindone inuolutum, diacono ferendum, atque ſeruandum tradunt. Ac ne vlla ſublati corporis indicia remanerent, lapidē ſuo loco reponentes, in Vrbem ad hoſpitia ſua reuertuntur. Diaconus autem corpus beatiſſimi Martyris, quod acceperat, iuxta baſilicam beati Petri Apoſtoli, quæ vocatur, Ad vincula, vbi & ipſe domum habebat, ſe ſeruare velle ac poſſe aſſirmans, fratri ſuo, nomine Lunſoni ad cuſtodiendum commiſit. Arbitratuſq; Notarius meus hoc ſatis actum eſſe, cœpit illum hortari, vt accepto corpore beati Marcellini, rediret in patriam.

S. MARCELLINI CORPVS TOLLITVR.

XX. Sed ille longè aliud meditabatur ac mente voluebat. Nam vt mihi poſteà retulit: videbatur illi, nequaquam ſibi licere cum ſolo beati Marcellini corpore in patriam regredi, quaſi nefas eſſet, vt corpus beati Petri Martyris, qui ei ſocius in paſſione fuerat, & per quingentos & amplius annos in eodem ſepulchro vnà cum illo requieuerat, illo inde tranſeunte, ibi remaneret. Atq; hac cogitatione mente concepta tanta animi ſui parturitione ſimul ac perturbatione laborabat, vt nec cibum capere, nec ſomno acquieſcere, dulce ſibi videretur atq; iucundum, niſi Martyrum corpora ſicut in paſſione eo monumento coniuncta fuerant, ſic etiam peregrè profectura iungerentur. Sed de hoc qualiter perfici poſſet, vehementer ambigebat. Nouerat enim neminem à ſe Romanorum inueniri poſſe, qui ſibi ad hoc vllum ferret auxilium; ſed ne talem quidem, cui hæc animi ſui ſecreta auderet oſtendere.

XXI. In hac cordis anxietate conſtitutus, reperit quemdam monachum peregrinum nomine Baſilium, qui ante biennium de Conſtantinopoli Romam venerat, atque ibi in monte Palatino apud alios Græcos, qui eiuſdem profeſſionis erant, cum quatuor diſcipulis ſuis hoſpitium habebat. Hunc adijt, atque ei quam patiebatur ſollicitudinem aperuit. Tum conſilijs eius animatus, & orationibus fretus, tantum accepit in corde ſuo conſtantiam, vt ſtatueret rem quamuis cum periculo capitis ſui celerrimè experiri. Vocatoq; ad ſe comite ſuo Hildunini presbytero, cœpit cum eo tractare, vt iterum ad baſilicam beati Tiburtij, ſicut prius fecerant, clanculò pergerent, ac tumbam quâ Martyris corpus reconditum credebatur, aperire denuò molirentur. Placuit conſilium, aſſumptiſq; quos ſecum adduxerunt, pueris, hoſpite eorū penitus ignorante, quò irent, clàm noctu profecti ſunt.

DE TOLLENDO S. PETRI MARTYRIS CORPORE AGITVR CONSILIVM.

XXII. Cumq; ad locum ventum eſſet, votis pro re proſperanda ante ædis ianuam factis, ingrediuntur, diuiſiſq; ſocijs inter ſe, presbyter ad corpus beati Tiburtij quærendum in ipſius baſilica cum aliquibus remanſit. Ratleicus in adhærentem eidem Eccleſiæ cryptā, ad beati Petri corpus acceſſit. Apertoq; ſine vlla difficultate ſepulchro, ſacra ſancti Martyris membra, nullo prohibente, ſuſtulit, & ſerico puluino, quem ad hoc portauerat, recepta diligenter incluſit. Intereà presbyter qui corpus beati Tiburtij quærebat, magno labore fruſtra conſumpto, poſtquam ſe vidit nihil poſſe perficere, relicto opere, in cryptam ad Ratleicum deſcendit, & quid ſibi faciendum eſſet, ab eo quærere cœpit. Cui cùm ille arbitrari ſe diceret, quod ſancti Tiburtij reliquiæ eſſent inuentæ, eiq; id de quo dicebat, oſtenderit (Nam paulò antè quàm idem presbyter ad eum in cryptam veniſſet, reperit in eodem ſepulchro, in quo SS. Marcellini & Petri ſacra corpora iacuerant, foramen quoddam rotundi ſchematis, trium fermè pedum longitudine introrſum excauatum, pedali amplitudine patens, & in eo minuti pulueris non modicam portionem repoſitam) Viſum eſt ambobus quod hic puluis de corpore beati Tiburtij oſſibus inde ſublatis remanere potuiſſet, & ob hoc, vt difficilius inueniretur, medio loco inter beatum Marcellinum & Petrum in eadem tumba fuiſſet repoſitum. Conuenitque inter eos, vt eum presbyter ſumeret, & pro reliquijs beati Tiburtij ſecum deferret. His ita peractis atque diſpoſitis, cum rebus quas repererunt, ad hoſpitia ſua reuerſi ſunt.

PETRI EXORCISTÆ ET MARTYRIS CORPVS TOLLITVR.

XXIII. Poſt hæc Ratleicus cum hoſpite ſuo locutus, vt ſibi ſacros beati Marcellini cineres, quos ei ad ſeruandum commendauerat redderet, ſeq; in patriam redire volenteri nullà non neceſſaria dilatione detineat. Cui ille non ſolùm quod repetebat, ſine mora reſtituit, verùm etiam de Sanctorum reliquijs in vna ligatura [illegible] lectu haud paruam portionem mihi deferendam dedit. [illegible] qui ſitus de nomine eorum, nihil ſe illa dicturum, quando ad me veniſſet, reſpondit. Monuit tamen, vt eadem veneratione, qua cetera Sanctorum Martyrum reliquias colerem, & quod non minoris apud Deum eſſent meriti quàm beati Marcellinus & Petrus; & hoc me eſſe crediturum, cum primum ad me [illegible] illorum notitia perueniſſet. Suſcepit ille munus oblatum, atque ad, vt ſibi perſuaſum erat, Sanctorum Martyrum corporibus ſociauit. Itaq; conſilio cum hoſpite ſuo, ſanctum illum ac deſiderabilem theſaurum in ſcrinijs reconditum atque ſignatum per Luniſonem fratrem eius, cuius ſuperius ſermonem mentionem fecimus & presbyterum Hilduinum qui ſecum venerat, Papiam vſque deportari fecit: ipſe cum eodem hoſpite ſuo Romæ ſubſiſtens, atque auſcultans per continuos ſeptem dies, ſi de ablatis Sanctorum corporibus aliquid ad notitiam ciuium perueniſſet.

ALIÆ SS. RELIQVIÆ PRIORI-

Cumque vidiſſet nullum à quolibet extraneo de huiuſmodi fieri mentionem, latere illud exiſtimans, poſt eos quos præmiſerat, ſumpto ſecum hoſpite ſuo, profectus eſt. Quod cum* Ticinum [illegible] apud baſilicam beati Ioannis Baptiſtæ, quæ vulgò Domnanæ vocatur, ac tunc ex beneficio Regum ad meam pertinet poteſtatem, aduentum eorum præſtolantes inueniſſent, ſtatuerunt etiam, vt ipſi aliquot diebus ibi morarentur, & propter iumenta quibus venerant, refectionem, & propter ſe ipſos alimenta itineri præparanda.

XXIV. In hoc morarum ſuarum articulo fama exijt, Legatos ſanctæ Romanæ Eccleſiæ à Pontifice ad Imperatorem directos, illa breui eſſe venturos. Itaque veriti de aduentu illorum aliquid ſibi incommodi, vel etiam impedimenti accidere poſſe, ſi ab eis deprehenderent, decreuerunt vt quidam ex eis abeundo, aduentum eorum feſtinando præuenirent, alij in loco remanerent, cuſtodirent quæ ſibi commiſerant diligenter inuſſi, quæ à poſt eorundem Legatorum abſceſſum, ſocios ſuos quos præmiſerant, ſequi properarent. Cum ita inter eos de hac re conſtituiſſet, Auguſtam [illegible] Hilduinum eſſe rebatur, quanta potuit feſtinatione contendit. Ratleicus verò cum theſauro, quem ſecum habebat Papiæ remanſit, expectando donec Legati Sedis Apoſtolicæ præterirent, et ab Alpes tranſgreſſis, viam ſuam ſecurius capere poſſet. Verùm itaque ne presbyter Hilduinus qui cum Deuſdona præceſſerat, quiq; omnia quæ apud eos geſta vel tractata fuerant, plenam atque integram notitiam habebat, quia vaſer & lubricus eſſe credebatur, aliquid impedimenti ſibi in via, qui ne diſpoſitum habebat, machinari debuiſſet, alter ſibi eundem adiunxit; miſitque ad me procuratorem noſtri Aſcaſij puerum cum litteris, quibus me de reuerſione ſua, & de allatione theſauri, quem Romæ adeptum inuenerat, certum efficeret: ſimulq; quam Romanis extra tecturam manſionum, quæ eis parabantur Alpes ſuperaſſe putant. Papiam relicta, ſexto die ad S. Mauritium venit. Ibique comparatis quæ ad hoc neceſſaria videbantur, ſacra corpora inde incluſa feretro impoſuit, atque inde promouit, palam & aperti cum adiutorio populi occurrentis portare cœpit.

XXV. Vbi autem locum, qui Capellæ vocatur, prætergreſſus, biuium, quo itinera in Franciam ducentia diuiduntur, attigit, dexteriorem viam ingreſſus, per Alamannorum fines vſque ad Solodorum Burgundionum oppidum venit. Ibi eius habui quos ego poſt indictū aduentus illorum mihi factum, de Traiecto occurrere iuſſi: Nam ego tunc temporis iuxta Scaldim flumen in monaſterio S. Bauonis eram, quando litteræ Notarij mei per puerum procuratoris noſtri, cuius ſuperius mentionem fecimus, mihi redditæ ſunt; ex quarum lectione de aduentu Sanctorum certior factus, illicò meos ex familiaribus noſtris Traiectum ire, ibiq; presbyteros, atque alios clericos, nec non & laicos ſecum ſumere, ac Sanctis venientibus, vbicumque primum potuiſſent, obuiam feſtinare præcepi. Et nihil morati cum his quos ſecum duxerat, in loco memorato poſt paucos dies hi qui Sanctos deferebant, obuiant, iunctiq; ſimul, conſtanti hymnorum [illegible] atque hinc inde concurrentibus hymnidicis populorum turmis, cum ingenti omnium lætitia Argentoratum vrbem quæ nunc [illegible] appellatur, celeriter veniunt. Inde per Rhenum ſecunda aqua nauigantes, cùm ad locum qui Portus vocatur, veniſſent, Orientalem fluminis ripam egreſſi, quinta manſione ad locum [illegible] lunſtat, nuncupatum cum immenſa hominum in Dei laudibus exultantium multitudine perueniunt. Ibi [illegible]

Germaniæ, qui tempore moderno Odonouuald appellatur; & diſtat à Mœno flumine circiter leugas ſex. In quo cum baſilicam nouiter à me conſtructam, ſed nondum dedicatam inueniſſent; in hāc illos ſacros cineres intulerunt, & velut ibi perpetuò permanſuros depoſuerunt.

XXVI. VISIO FACTA DE TRANSLATIONE FACIENDA CORPORVM SS. MARTYRVM.

Cumque id mihi fuiſſet allatum; confeſtim illuc quantâ potui celeritate venire feſtinaui: vbi cum triduo poſt aduentum noſtrum exacto, quidam puer Ratleici, iubente eo, officio veſpertino completo, cæteris exeuntibus ſolus in Eccleſia remanſiſſet, & clauſis ianuis iuxta illa ſacra corpora in parua ſellula quaſi vigilaturus conſediſſet: ſubitanio ſomno depreſſus, vidit quaſi duas columbas per dexteriorem abſidæ feneſtram volando intrare, & in culmine tecti ſupra ipſa Sanctorum corpora reſidere, quarum altera tota alba, altera cani & albi coloris permixta varia videbatur. Cumque in eode culmine diutius deambularent, & conſuetum columbis gemitum vicſſim veluti colloquentes ederent, rurſus per eamdem feneſtram egreſſæ non comparuerunt; ſecutaque vox ſuper caput pueri ſonuit: Vade, inquit, & dic Ratleico, vt indicet domino ſuo, quia iſti ſancti Martyres nolunt vt eorum corpora in hoc loco requieſcant, alium enim elegerunt, ad quem celeriter migrare diſpoſitum habent. Huius vocis auctor ab eo videri non potuit; quâ tamen finitâ, euigilauit, ſomnoque excitus, reuerſus ad baſilicam Ratleico quid vidiſſet, indicauit.

XXVII.

At ille in craſtinum, vbi me primum conuenire potuit, quid ſibi puer ſuus retuliſſet, mihi nuntiare curauit. Ego autem licèt huius viſionis arcanum ſpernere non auderem: ſtatui tamen operiendum alicuius ſigni certioris indicium, atque interim illos ſacros cineres de linteis in quibus ligati venerant, ſublatos ſericis ac nouis puluinis inſuere feci. Cumque in eorum inſpectione reliquias beati Marcellini minoris quantitatis quam S. Petri eſſe cernerem: arbitratus ſum eum ſtaturâ corporis ſui minoris fuiſſe menſuræ quam S. Petrum. Sed hoc aliter ſe habere, furtum poſteà pateſactum approbauit. Quod vbi, vel quando, vel à quo, vel qualiter admiſſum, ac proditum ſit, ſuo loco dicturus ſum; nam ordo narrationis inchoatæ texendus atque tenendus eſt.

Igitur poſtquam illum magnum atque mirabilem, omnique auro pretioſiorem inſpexi theſaurum; loculus in quo idem continebatur, propter vilitatem materiæ cœpit diſplicere. Quem emendare cupiens, quâdam die poſt completum veſpertinum officium præcepi vni ex æditius, vt menſuram loculi virga collectam mihi afferret.

SANGVIS EX SS. MARTYRVM CORPORIBVS FLVIT.

Cumque ille hoc facturus cereum accenderet, & circumtendentia pallia, quibus ille loculus tegebatur, ſubleuaret: animaduertit loculum mirum in modum humore ſanguineo vndique diſtillantem, & rei nouitate perterritus, hoc quod viderat, propere mihi nuntiare curauit. Tum ego cum eis qui aderant ſacerdotibus acceſſi, & illud ſtupendum atque omni admiratione dignum miraculum aſpexi, nam vt columnæ atque abaci vel ſigna marmorea, pluuiâ inſtante, ſudare, ac circumfluere ſolent: ſic loculus ille qui ſacratiſſima corpora continebat vero cruore madens, & ex omni parte perfuſus inuentus eſt.

XXIIX. TRIDVANVM INDICTVM IEIVNIVM PRO TRANSLATIONE FACIENDA.

Terruit nos inſolita & numquam prius audita miraculi ſpecies: quapropter inito conſilio, triduanum ieiunium cum ſupplicationibus facere decreuimus, vt ex reuelatione diuina ſcire mereremur, quid ſibi vellet, quidve faciendum moneret magnum illud & ineffabile prodigium. Itaque peracto illo triduano ieiunio, cum iam adueſper aſceret, humor ille cruoris horrendi ſubitò cœpit areſcere, ac mirum in modum qui per continuos ſeptem dies more perennis aquæ ſine intermiſſione diſtillabat, ſic intra pauciſſimas horas exſiccatus eſt, vt eo noctis tempore (namque Dominica erat) quo ſigno dato, ad antelucanum officium celebrandum Eccleſiam intrauimus, nullum iam in loculo veſtigium illius poſſet inueniri: lintea verò quæ circa loculum pendebant, vt eodem fuerant humore reſperſa, ita vt erant ſanguineis maculis infecta ſeruari iuſſi, in quibus adhuc magnum illius inauditi portenti paret indicium. Conſtat enim humorem illum saporis fuiſſe ſubſalſi ad lachrymarum videlicet qualitatem, & tenuitatem quidem aquæ, colorem autem veri ſanguinis habuiſſe.

XXIX. VISIO FACTA RVODLANDO DE TRANSFERENDIS.

Eâdem nocte cuidam ex pueris noſtris nomine Ruodlando per quietem viſi ſunt duo iuuenes adſtitiſſe, qui ei, vt ipſe teſtatus eſt, de transferendis Sanctorum corporibus multa mihi dicenda mandauerunt, & ad quem locum, vel qualiter id fieri deberet, oſtenderunt; & vt hoc mihi ſine vlla mora fuiſſet intimatum præceperunt. Qui mox, vt mihi adire potuit, omnia quæ iuſſus fuerat, mihi intimare curauit. Quibus auditis, curis ingentibus æſtuare, & quid mihi eſſet agendum, animo tractare cœpi: vtrum iterum ieiunia & ſupplicationes celebranda, ac Deus rurſum pro noſtra curioſitate ſollicitandus: an aliquis Deo deuotè ac perfectè ſeruiens eſſet quærendus, cui anxietatem cordis noſtri & curarum noſtrarum querimonias indicare, quemque rogare potuiſſemus, vt orationibus ſuis à Deo nobis huius rei manifeſtationem impetraret. Sed vbi vel quando ille talis Chriſti famulus à nobis poſſet inueniri præſertim in illa regione, in qua tametſi quædam cœnobia ab eo loco in quo eramus, haud longè poſita eſſe conſtabat, tamen propter rudem in his locis eius conuerſationis inſtitutionem, aut rarus, aut nullus erat, de cuius ſanctitate tale aliquid vel tenuis fama loqueretur.

XXX. CREBRÆ ADMONITIONES DE TRANSLATIONE SS. MARTYRVM.

Intereà dum his anxius curis SS. Martyrum ſuffragium implorarem, atque omnes qui vna nobiſcum erant, vt idem facerent, ſeduiò commonuiſſem factum eſt, vt per continuos dies nulla nox præterierit, in qua vel vni, vel duobus, vel etiam tribus ſociorum noſtrorum in ſomnis reuelatum non fuiſſet, quod illa Sanctorum corpora de eo loco in alium eſſent transferenda. Ad extremum autem cuidam presbytero de his qui ibi nobiſcum erant nomine Hiltfrido apparuit in viſione, vt ipſe fatebatur, vir quidam habitu ſacerdotali, canitie venerandâ conſpicuus candidâ veſte indutus, qui eum talibus verbis compellauit: Cur, inquit, Einhardus tam duri cordis, tantæque obſtinationis eſt, vt tot reuelationibus non credat, ac tot monita ad ſe diuinitus miſſa arbitretur eſſe contemnenda? Vade & dic ei, quia hoc, quod beati Martyres de ſuis corporibus fieri deſiderant, infectum remanere non poterit, quamuis ille hactenus voluntatem eorum facere diſtuliſſet. Et iam nunc, ſi non velit, vt huius facti meritum ad alium transferat, feſtinet eorum implere iuſſionem, & ad locum quem ipſi elegerunt, corpora illorum deportare non negligat.

XXXI. TRANSFERVNTVR E LOCO PRIMO SS. MARTYRVM CORPORA.

Poſt hæc, aliaque multimodas ad me perlatas admonitiones, viſum eſt mihi, illam ſacrorum cinerum tranſlationem non eſſe diutius differendam: ac proinde inito conſilio, decreuimus, vt id quantò celerius fieri potuiſſet, perficere certaremus. Igitur omnibus quæ ad hanc deuectionem neceſſaria videbantur, raptim & cum ſummo ſtudio præparatis, primâ luce poſt completum matutinum officium, ſacrum illum & inæſtimabilem theſaurum cum ingenti luctu & mœrore illorum qui in loco erant remanſuri, ſuſtulimus, atque iter ingreſſi portare cœpimus, comitante nos pauperum turbâ, qui illo per eos dies ad eleemoſynam accipiendam vndecumque confluxerunt. Nam circà manentes populi quid apud nos ageretur penitus ignorabant. Erat cœlum graue ſordidis nubibus, & quæ ingentem pluuiam citò refundere poſſent, niſi id diuina virtus fieri prohiberet: nam totâ nocte illa in tantum ſine intermiſſione pluebat, vt nobis iter illud eâ die inchoari poſſe minimè videretur. Sed illam noſtram dubitationem ex infirmitate fidei venientem, ſuperna gratia per ſuorum merita Sanctorum longè aliter quam exiſtimauimus, habere ſe fecit, quando viam per quam ingreſſi ſumus, in aliam quam ſperabamus qualitatem vidimus fuiſſe commutatam. Nam & luti parum inuenimus, & riuos qui tam graui & iugi pluuiâ, vt ea nocte erat, creſcere ſolebant, penè nihil creuiſſe reperimus.

XXXII.

Vbi verò de ſaltu egreſſi proximas villas acceſſimus frequentibus obuiorum, ac Deo laudes dicentium turbis excipimur, qui nos per octo ferè leugarum ſpatium comitati, nobis ac noſtris & in ſacro onere ferendo decenti adiutores, & in diuinis laudibus dicendis impigri fuere concentores. At vbi vidimus quod eâ die ad locum deſtinatum peruenire non poteramus: diuertimus ad villam Oſtheim appellatam, quæ viæ noſtræ contigua cernebatur: & inclinante iam veſpere, in baſilicam beati Martini, quæ in eadem villa eſt, ſancta illa corpora intulimus, & ſociis noſtris ad excubias ducêdas ibi dimiſſis, ego cum paucis ad locum, quo tendebamus, feſtinando præceſſi, & ea quæ ad receptionem Sanctorum corporū vſus poſtulabat, per noctem paraui.

XXXIII. IN VIA REPOSITA SS. MARTYRVM CORPORA SANATA PARALYTICA.

Ad baſilicam verò, in qua illorum ſacroſanctum theſaurum dimiſimus, ſanctimonialis quædam paralytica, nomine Ruodlang de monaſterio Machesbach, quod ab eadem Eccleſia vnius leugæ ſpacio diſparatum erat, ab amicis ſuis ac propinquis in carro adducta, cum iuxta feretrum Sanctorum inter cæteros vigilans atque orans pernoctaret, recepiſsi omnium membrorum ſanitate, propriis pedibus nullo ſuſtentante vel qualibet modo domiducente, ad locum vnde venerat, inſtratium regreſſa eſt. At nos albeſcente cœlo, ſurgentes ſociis noſtris venientibus obuiam ire perreximus, habentes nobiſcum immodicam vicinorum noſtrorum multitudinem,

*qui famâ aduentus Sanctorum exciti, ab hoc primo diluculo pro foribus noſtris conſtiterunt, vt vnà nobiſcum Sanctis obuiam procederent. Et occurrimus eis in eo loco, vbi Gaſpentia fluuiolus Mœno miſcetur. Indè pariter incedentes, ac Domini noſtri Ieſu Chriſti miſericordiam collaudantes, ſacras illas beatorum Martyrum exuuias ad * Mulinheim ſuperiorem (ſic enim moderno tempore locus ille vocatur) cum magna omnium qui ibi adeſſe potuerunt lætitia & exultatione detulimus; ſed præ nimia populi multitudine, quæ præcedens cuncta compleuerat, neq; Eccleſiam adire, neq; feretrum in eam inferre valuimus. Idcircò in campo adiacente atq; in loco editiore altare ſub dio ereximus, ac feretro pone altare depoſito, Miſſarum ſolemnia celebrauimus.*

*Mulhein

XXXIV DELICTA IN ECCLE. PROPRIAM MARTYRVM CORPORA. SANATVR CONTRACTVS.

Quibus expletis, ac multitudine ad ſua recedente, in Eccleſiam à beatis Martyribus iuſſam, eorum ſacratiſſima corpora intulimus, ac feretro præter altare collocato, iterum Miſſam celebrare curauimus. Ibiq; inter celebrandum puer quidam annorum circiter quindecim nomine Daniel de pago Portiano, qui illuc inter alios pauperes mendicando venerat, atq; ita curuus erat, vt niſi ſupinus atq; iacens cælum aſpicere nequiuiſſet, ad feretrum acceſſit, ac ſubitò velut ab aliquo impulſus corruit: cumq; diu velut dormienti ſimilis iacuiſſet, correctis omnibus membris, & recepta firmitate neruorum, coram oculis noſtris ſurrexit incolumis. Facta ſunt hæc decimoſexto Kalendas Februar. & erat eius diei tāta & tam clara ſerenitas, vt æſtiui ſplendorem ſolis æquaret, atq; ipſius aëris tam mitis atque iucunda tranquillitas, vt veris temperiem apricitate blandâ præcederet.

XXXV. RECONDITA SACRA MARTYRVM CORPORA.

Poſtridiè verò ſacra beatorum Martyrum corpora nouo loculo recondita, in abſida baſilicæ collocauimus, & ſicut in Francia mos eſt, ſuperpoſito ligneo culmine, linteis, ac ſericis pallijs ornandi gratiâ conteximus, apponentes altare, ac duo vexilla Dominicæ Paſſionis, quæ in via feretrum præcedere ſolebant, hinc atque inde erigentes, locum illum diuinis officijs celebrandis pro modulo paupertatis noſtræ idoneum atque aptum facere curauimus. Ordinatiſq; clericis qui inibi aſſiduè excubias ducerent, ac diuinis laudibus dicendis curam ſolerter impēderent: ipſi non ſolum noſtrâ ſponte, ſed etiam regali diplomate, quod nobis in via obuiam venerat euocati, Domino iter noſtrum proſperante, ad palatium ſummi cum magna exultatione regreſſi. hic finem accipiunt res geſtæ anni huius & ſequentis exordij, nempè vſque ad decimumſextū Kal. Februarij, reliqua pro temporis ratione dicemus ſuo loco, anno ſequenti.

Sed quid iſta diuinitus prænuntiata inuentio SS. Martyrum corporum, translatio & circumductio & editio facta miraculorum? niſi vt populis tunc extantibus atque poſteris ſucceſſuris cultus ſanctorum Martyrum velut in ſilice ſculptus ampliſſimis notis remaneret perpetuò conſignatus, cum voluerit Deus ab eodem iſta ſcribi, qui Caroli Magni res geſtas ſcriptis mandaſſet, quo nullus fidelior, nec exiſteret ſententia Lupi docti viri hoc tempore luculentior.

XXXVI Hoc eodem anno Regem Danorum Arialdum, quem alij Arioldum, ſiue Herialdum dicunt, vnà cum coniuge cæteriſque ſuis ad fidem Chriſti conuerſum, Moguntia in Eccleſia S. Albani baptizatum eſſe, qui res Ludouici proſecuti ſunt ſcriptis, vetereſque Francorum Annales tradunt. addit Theganus, eius vxorem Reginam à Iudith Imperatrice eſſe de fonte leuatam. In vita etiam eiuſdem Ludouici de his dum agitur iſta paulò latiùs leguntur: *Herialdus è Northmanniæ partibus cum vxore veniēs, Danorumq; non paruâ manu Moguntiaci apud S. Albanum cum ſuis omnibus ſacri baptiſmatis vnda eſt perfuſus, plurimiſq; muneribus ab Imperatore donatus. Verens autem piiſſimus Imperator, ne ob tale factum negaretur ei habitatio ſoli naturalis, dedit ei quemdam Comitatum in Friſia, cuius eſt vocabulum Rhuſtri, quo ſe ſuoſque ſi neceſſitas exigeret, tutò recipere poſſet.* hæc ipſe. Quibus reliqui auctores omnes aſſentiuntur, ſed quoad tempus, perperam Sigebertus, dum ſuperiori anno id factum recenſet.

XXXVII. Sed quibus Apoſtolis iſta Northmannorum ſiue Danorum conuerſio facta ſit, inquirendum. Apud Aimoinum [a], cum agit auctor de filiorum Godefridi ad Ludouicum Imperatorem aduentum, & in partium ſolum reuerſione: *Cum quibus* (inquit) *Ebbō Rhemorū Archiepiſcopus, qui conſilio Imperatoris & auctoritate Romani Pontificis prædicandi gratiâ ad terminos Danorum acceſſerat æſtate præteritâ, & multos ex eis ad Fidem venientes baptizauerat, regreſſus eſt.* hæc ille. Ad quod Ebbonem Rhemorū Archiepiſcopum pertinet, quoniam in eo quem ſuſceperat Apoſtolatu ad Danos non perſeuerauerit: quodq; molitionibus aduerſus ipſum Ludouicum Imp. infamatus poſteà fuit, & priuatus eſt Epiſcopatu, penitùs priorem gloriam obſcurauit, adeò vt nequaquam ipſe Danorum Apoſtolus ſit appellatus: ſed S. Anſgarius qui non Danorum tantum, ſed & Aquilonarium Apoſtolus nominatus inuenitur, quippe ob exantlatos immenſos in Gentilium conuerſione labores, à Gregorio quarto poſteà conſecratus eſt primus Archiepiſcopus Danorum, Suedorum, ſiue Sueonorum, Slauorum, &, & generatim omnium Aquilonarium illarum partium, ſede tamen in Haburgenſi ciuitate conſtitutâ. Porrò res geſtas S. Anſgarij ſcriptis mandatas eſſe à S. Remberto eius diſcipulo, & in Eccleſia ſucceſſore, auctor qui res ipſius S. Remberti cōſcripſit teſtatur. Sed quod ſcriptis non extant: pauca verò tantum de eo in vita eiuſdem S. Remberti ſcripta reperiuntur: necnō apud eos qui ſunt proſequuti res Saxonum: qui & pariter tradunt, creditam ei fuiſſe à Romanis Pontificibus legationē ad omnes Boreales gentes, laborioſamque duxiſſe apud barbaras nationes vitam affirmant.

XXXVIII. Sed [c] de exordio & progreſſu Anſgarij Apoſtolatus hoc anno cœpti, ex Alberto ſic accipe: *Haraldus cum vxore ac ſuis proceribus baptizatus rediré in patriam auxilio ſimul Cæſareo cum diſponeret: efflagitabat, vt prædicatoribus tui vnà populus quoque ad Chriſti religionem imbueretur. Circumſpexit Imperator quem tanto parem operi mitteret lucrandis Chriſto animabus. Iam cum multis cōpertum erat beati Patris Anſgarij Corbeia monachi, & inter alios viri doctiſſimi feruens pro Chriſto deſiderium, ſed interpellare eum deſuper nemo præſumpſit. Terribile cum enim videbatur, tantæ barbariei ſeſe committere, & gentem de crudelitate famoſam nouâ prædicatione adoriri. Itaque cunctis [illegible] ſtantibus, Anſgarius cum ſeſe Domino precibus commendaſſet, obuiam ſe ferebat quærentibus prædicatorem: Ecce (inquit) ego, mitte me. Addebat autem ſe pariter ſocium Gaudbertum peregrinum pro Chriſto & ipſe percupiens.*

Profecti ſunt igitur cum Haraldo Rege & manu militari quā illi Imperator adiunxit; ſed armis nimium [illegible] ſacerdotes. Dum autem Haraldus in Iuliam peruenisset, & [illegible] ctaret de gerendi belli ratione, Anſgarius cum conſorte [illegible] ma Regni penetrauit, verbum vitæ annuntians. Proſperatum opus in manibus eorum, multiplicante Chriſto ſeminalem [illegible] gum, cùm plurima plebs Danorum per illos credidiſſet. Quod in Haraldo ageretur, quod interim ille armis extruderetur, ad illum pertinebat. Inde poſt aliquos menſes reuerſi Apoſtoli [illegible] ſtrauere fratribus ad cuncta gaudentibus, quantam in nationibus Dominus gratiam oſtendiſſet.

Nec longum tempus in medio, in idem opus parata ſancti Euangeliſtæ iterum præparantur. Cum iam plures accurrerent [illegible] ſimilis pietatis ſtudio deuincirent, penetrarunt vſque in [illegible], & in oppido Birca Præfectum ipſum Chriſto conciliabant [illegible] que ſub eo plebem, & in Fide erudiebant, & ſacroſancta [illegible] bant. Haraldus interim expertam ſemel prælio fortunam, [illegible] Imperatore roboratus retentabat, ſed idem erat exitus [illegible] fugatus enim & acie victus, abſceſſit in Friſiam, vbi ab Imperatore manendi locum promeruit. Nec tamen ea res terruit [illegible] prædicatores, quo minus in populo fructificarent. Perdurarunt [illegible] orando & prædicando, vt multus vbique populus Chriſto [illegible] tur. Poſt biennium noui Apoſtoli Corbeiam repetunt [illegible] gnorum auctis Fide. Vtinamq; tam feliciter perdurâſſent [illegible] luſifera fuere primordia, &c.

Ceterum Canonicus Bremenſis paulò latiùs iſta proſecutus (Adamum aliqui nominant) tradit à [illegible] mùm perſeueraſſe in conuerſione Danorum Anſgarium, inde verò ad Suedorum cōuerſionem eſſe profectum [illegible] uā miſſione, ſunt hæc verba eius: *Poſt biennium Anſgario cum Autberto in Regno Daniæ commorati, multos ex gentibus [illegible] dem conuerterunt Chriſtianam. Inde reuerſi, cum ſemel ab Imperatore poſtulati eſſent vltimos Suedorum populos [illegible] tentare, ſurrepſit athleta Chriſti aſſumptis ſecum [illegible] leinaro, & Vitmara doctoribus, gaudens peruenit in Daniam.*

* Sueciam

*illi relinquens Giſlemarum Haraldo, ipſe in * Suetiam tranſfretauit cum Withmaro. Ibi verò à Rege Biorn ſuſcepti, verbum Dei publicè prædicari permiſſi ſunt. Multi itaque per annum integrū lucrati ſunt Domino noſtro Ieſu Chriſto. In quibus Herigarium Bircæ oppidi Præfectum credidit, quem tradunt etiam multis ſignis & virtutibus inſignem. Hac legatione ſuæ proſperitate gauiſi Corbeiam nouo Apoſtoli cum triumpho duarum gentium regreſſi ſunt. Et, ô mira omnipotentis Dei prouidentia, de vocatione gentium, quam diſponit artifex vt vult, & quando vult, & per quem. Ecce quod longo prius tempore Vuillebrordum, itemq; alios & Ebbonem voluiſſe legimus, nec potuiſſe: nunc Anſgarium noſtrum & voluiſſe & perfeciſſe miramur, dicentes cum Apoſtolo:* a *Non eſt volentis neque currentis, ſed eſt Dei miſerentis. Ergo cui vult, inquit, miſeretur, & quem vult indurat. Tunc Imperator cum Magnatibus S. Anſgario de ſalute gentium congratulatus, ingentes Chriſto gratias perſoluerunt.* quomodo autem idem Anſgarius præfectus eſt Epiſcopus Eccleſiæ Hamburgenſi, ſuo loco dicturi ſumus. Atque hactenus de conuerſione Danorum & Suenorum per ipſorum Apoſtolum, quo adhuc gloriantur Anſgarium, & iure quidem, ſed quàm à tanti Apoſtoli doctrina degeneres:

INDE POSTEA CONVERSI.

a Rom. 9.

XLI.

b Mat. 19.

INDANOS AT- SVENOS AVERSOS A FIDE CATHOLICA.

Cæterùm quod à Domino Apoſtolis dictum: b *Sedebitis vos ſuper ſedes, iudicantes duodecim tribus Iſraël.* Apoſtolos nimirum ſignificans ſingulos ſuos iudicaturos populos quibus Euangelium prædicarunt: planè ex eodē throno iudicij Danorum & Suenorum Apoſtolus Anſgarius, ſuos iudicaturus eſt Danos atque Suenos, depoſitumque primum Fidei eiſdem fideliter traditum quæſiturus ab ipſis, ſignisq; Apoſtolatus ſui oſtenſurus eſt illis; nimirum vnde progreſſus, à quo miſſus, & vnde acceperit fidem quam illis annuntiauit, ſeruandamque in æternum tradidit; nempè quod monachus è monaſterio ad illis prædicandum progreſſus, auctoritate fultus Romani Pontificis, cuius operâ primùm omnium ad annuntiandum Euangelium ipſi ianua Petri clauibus eſt aperta: quod quidem ſcriptores omnes tam Franci quàm Germani teſtantur, & ipſi nec negant ter miſeri Nouatores: nam & haud pridē librum ediderunt paucis notum, veteris ſcriptoris, Bremenſis Canonici (aliqui vocant Adamum) ſuæ Eccleſiæ res geſtas quàm accuratè, fideliterque ſcribentis. Cùm igitur ab eodem ipſo, à quo accepit Apoſtolatum, æquè acceperit Euangelium atque Romano Pontifici communione Catholicâ iunctus cùm eſſet, pariter adiunxiſſe capiti membra nulli ſit dubium: ab eodem modo capite ſciſſi, æquè probantur ab Anſgario defeciſſe. Qui cùm indelebilis Fidei characteres non ſit viſurus in illis, quos præſentis ſeculi hæreſes à Sede Apoſtolicâ diuiſerunt; alienos hos proclamabit illos eſſe, non ſuos qui errauerunt ab vero & locuti ſunt falſa. Sic ergo Danorum & Suenorū Apoſtolum vnà cū Chriſto fore iudicaturum ſuos quibus Euangelium prædicauit, nemo qui non neget Euangelium, negare poterit. Sed ad res Orientis.

THEODORI STVDITÆ OBITVS.

Hoc ipſo anno iam inchoatâ à menſe Septembri Indictione quintâ, vndecimâ die Nouēbris ex hac vita migrat magnus ille Theodorus Studitarum Præpoſitus, confeſſione crebriùs iterata clariſſimus, doctrinâ inſignis, vita admirabilis, & miraculis celeberrimus, cuius cùm labores immenſos pro Catholica Eccleſia aduerſus hæreticos exantlatos ex ipſius litteris ſuperiùs narrauerimus: præſtat eiuſdem ex vita ad Deum migrationem ab eius diſcipulo Michaële quàm fideliſſimè ſcriptam hic recenſere: par eſt enim, vt qui ſcriptis ſuis & rebus præclarè geſtis Annales Eccleſiaſticos exornauit, etiam ſuo ad Deum tranſitu magis magiſque nobilitet, illuſtretq; triumphi corona, quos certaminibus decorauit, amātiſſimus auctor veri rem ſic aggreditur.

Exoptabat igitur omnibus votis reſolutionem, vt qui ſpes ſuas omnes in ea poſitas habebat, neque aliud viuens aſſiduè meditabatur. Hoc autem flagrans deſiderio, totumque in futurorum cogitatione defixus, nec ſi quidem extremis diebus vitam longam voluit, aut tantillum ceſſare ab officio; ſed ijs quidem qui aduentabant, verba ſua proferre conabatur, vitalia tradens, ſupremaſq; ſalutationes reddens. Abſentibus autem, & procul poſitis manu & atramento, colloquij vices implebat. Deo illos commendans, animaq; ſalutem precibus expoſcens. Curæ enim Sancto erat, neminem præterire, ſed communem & priuatam de omnibus ſollicitudinem hinc ſecum efferre. Quod quidem magni ducebat, & huic curæ, ſtudioque immoriens geſtiebat. Gliſcente verò eius obitus famâ innumerabilis fuit vndique accurrentium multitudo: quos partim ex regia vrbe venientes cerneres, partim ex vicinis circum locis, alios ex alijs finibus congregatos. Nec defuerunt numero Epiſcopi complures, nec cœnobiorum item Antiſtites, qui vnà cum ſubiectis ſibi monachis adeſſe feſtinabant, vt vel loquentem partim audirent, eiuſque documentum aliquod perciperent, vel abeuntē ipſum conſpicerent, vt aliquem demum aduentus ſui fructum referrent, maximum ſiquidem emolumentum cenſebant, vel ad ipſum tantū propiùs acceſſiſſe. Erat enim admirandus Theodorus ſermone dulcis, moribus ſuauior, congreſſu iucundior, animi habitu honeſtus, ſerenus, miſericors, lenis, iræ expers, humilis, & ſi quid aliud eſt, quod in perfecto, & ſecundum Deum homine laudari, aut ſuſpici debeat.

CONCVRSVS PLVRIMORVM AD EVM MORIENTEM.

LXIII.

THEODORI ÆTAS ET MORBVS.

Septem igitur ac ſexaginta natus annos in grauem morbum incidit, Nouembris menſe ineunte: qui ſtomachi dolorem vehementius auxit, ipſumq; lectulo alligauit, ac mortis ſimilem reddidit. In hoc tamen ſtatu æſtu, cùm vrgerent vndique cruciatus, totus in diſcipulos ferebatur. Cùm autem refocillari nonnihil videretur, doloriſq; vim paulatim dimitti, ſtatim ex labris oratio, & conſueta rurſum doctrina profluere. Sed cùm febris ardore aduſta lingua officium negaret, ægrè ſummiſſum quiddam & inconditum edens ſonum, accito notario, dictis quæ volebat, ad alios verba tranſmiſit. Eius autem ſermonis hoc fuit initium: Fratres, Patreſque, ægrotaui, & precibus veſtris conualui. Scitis autem quàm violento morbi æſtu, quàm acri tenerer, ita vt mei penè compos non eſſem. Sed quouſque tandem eò venire differimus? Veniet enim mors omnino, quæ à vobis me ſeparet, & ad loca illa perducat. Cætera verò ſi cui noſſe eſt animus, in vtriuſque Patris Catecheſibus reperiet.

XLIV.

CONVALESCENS PETIT ECCLESIAM.

Peracto hoc ſermone, morbus continuò remiſit. Quare viribus confirmatus ſuiſq; pedibus incedens, Dominicum petijt, & ſacram in eo Myſtagogiam peregit, cuius maximè gratiâ ſanitatem illi dederat Deus, vt ſacrificium offerre poſſet in tempore. Vnde poſt habitam ad Patres, alioſque qui conuenerant, congruam orationem & poſt communem cum illis menſæ participationem, lectulo iterum decubuit, atque œconomum aduocauit. Naucratius erat, qui & præfecturam poſt eum geſſit, quem cum de omnibus perdocuiſſet, melioriq; quâ ratione fratribus ritè præeſſet, optimis documentis informaſſet: interrogabat denuò de ijs quæ audire maximè auebat. Numquid Pater, ait, aut frater, aliquid à nobis prætermiſſum eſt in officio? Num aliquid remiſſius aut negligentius quàm par erat, ſocordiâ aut facilitate noſtrâ? Num ſi quid fuit, quo meliores effici poſſent qui nobiſcum erant, eorum ſalutem prodidimus, vtilitatis tanta commoda negligentes? Mihi enim aſſiduè angiturque animus, recogitans omnium ſibi ſubeundum iudicium eſſe. Et quænam illi ad tantum tribunal oratio ſufficiet, cui ſoli tantummodo formidandum eſt, & penitus intolerabile, hac ille Naucratio.

XLV.

SACRIFICIVM DEO OFFERT THEODORVS EXTREMVM.

Poſtero autem die, qui ſextus erat Nouembris, Pauli Confeſſoris memoriæ ſacer, Eccleſiam rurſus petit, tum ſacris operaturus, tum verba facturus ad fratres. Veſpere autem, cùm ſolitos cum illis hymnos Deo perſaluiſſet, ſolus cellulam ingreditur, & pauculis ore, plura mente cum ſolo collocutus, profundâ iam nocte ingraueſcere morbum ſenſit, acrioreſque quàm antea dolores augeri, quorum laborem ferre ampliùs tacitus non valens, eum qui pro cellæ foribus dormiebat, acceriſit, eiq; vim & acerbitatem explicat dolorum. Ille autem præ magnitudine mœroris flebiliter exclamante, accurrerunt illicò diſcipuli ſimul, eiulanteſq;, vt qui Patrem tantum extinctum iri arbitrarentur. Biduo igitur his doloribus excruciatus, vt ſentit inſtare obitum ſibi, perfuſus manātium lacrymarum riuulis, exceſſum ſuum diſcipulis annuntiat.

XLVI.

ORATIO THEODORI AD SVOS VERBA.

Patres, inquit, & fratres mei, iam adeſt vt videtis, vitæ meæ finis quem ſemper expectaui. Commune enim eſt omnibus hoc poculum, citius alij licèt, tardius alij bibant. Ex quo enim in hanc vitam producti ſumus, vitæ finem capiamus neceſſe eſt, optimo Domino ita ſtatuente, vt qui vitā ſumunt, mortem quoque ſuſtineant. Mihi verò eadem cum alijs ineunda eſt via, eòq; abeundum quò patres mei anteceſſerunt, vbi vita ſempiterna, immò vbi Deus & Dominus meus, quem dilexit anima mea, quem ex conceptis, cuius famulus dictus fui, quamuis obſequium neglexerim, cui ta-

tam vitam meam concredidi. Vos vero, filij mei, ...bus nostris fratres, quæ accepistis, vitamque simul ... illibatam custodientes. Vtrumque enim necessarium ... vtrumque placere, & accepti esse vultis. Scitis quomodo nihil subtraxerim vobis, quo minus annuntiarem veritatem, sed publicè & priuatim omnibus congruentia indicarim: quæ vtinam mentibus vestris fixa & immota hæreant. Spondeo autem vobis si quam in die Domini fiduciam humilis nanciscar, me pro vobis postulaturum, precaturumque incessanter, vt & ipsi ad meliora proueharnini, & cœnobium hoc vestrum maiora semper incrementa capiat. Singulos ex vobis, ordine vnumquemque Deo vincenti oblaturus assumam. His discipulos affatus Pater adiecit ad extremum.

Absentes Patres verbis meis salutate, Episcopos presbyterosque, quo par est alloquio impertite, omnibus vbique fratribus alijsque omnibus qui in eadem confessione perseuerant, supremam ex me allocutionem reddite. Interrogatus deinde à diuino Naucratio de monachis & laicis qui pœnitentiam agebant, respondit: Ignoscet omnibus Deus: nemini imputentur errata. Duosque alios dies in hunc modum exegit, accedentibus benedicens, Crucisque signū imprimēs: frequentes enim in horas aduentabant hinc inde profecti, adeò vt digredientes alij, semper interuenientes occuparent.

XLVII. REDDIT DEO SPIRITVM THEODORVS. *Die autem Dominico qui vndecimus erat mensis, & Menæ Martyris memoriæ dicatus, cùm sensim deficere se animaduerteret, in supremumque tempus aduenisse, consuetas laudum preces inchoari iubet. Deinde mysterijs diuinis, vt animæ viaticum & munimen essent, participat. Mox etiam luminaria succendi, & exordio, qui in funeribus cantātur hymno, canī innuit. Discipulorumque*

[a] Psal. 118 *coronā circumstante, ac psalmum: [a] Beati immaculati, decantante, in illu verbū: In æternum non obliuiscar iustificationes tuas, quia in ipsis viuificasti me, animam reddidit, infirma hac deserēs, euolansque ad summam illam beatitudinem. Appositusque, est ad Sanctos Sanctus, ad sacerdotes sacerdos, ad Martyres Martyr, ad diuinos præcones vox ingens, totum penè orbem suo sono peruagata, ad Confessores confessione illustris, & nomen hoc præcipuo titulo consecutus. Cuius sacrum corpus ad Principem insulam, quanto cū honore dici queat translatum, vix tandem tradi potuit sepulturæ; inhibente quoad poterat confluentis turba multitudine, ac deponi vetāte.* hactenùs de obitu & sepultura Theodori Michaël, qui perorans hac oratione profectum ad Deum Patrem compellat.

XLVIII PRECES MICHAELIS. *At tu sanctissime Pater, tam laudabilis vitæ, mortisque, præmia in cœlo nunc percipis, lumini immenso adstans, beataque ac sempiternæ Trinitatis radijs clarius, sinceriusque, collucens, totum totâ mente splendorem excipiens Deitatis, atque ipsâ eius coniunctione Deus factus: memento autem & gregis quem intimè adamasti, pro quo animam posuisti, cui subuenturum te, & pro eo intercessurum promisisti. Te ipso enim freti, opem tuam & tutelam deposcimus (nota nobis est tua in nos cura, patrum optime, ac filiorum amantissime) vt & in omnibus ad meliora nos ducas, & ad portum tandem tranquillissimum appellas, hancve nobis assiduè efficax mercede tribuens, vt vitam inoffenso pede claudamus, teque, patrono ac duce in Deum omnium euecti, immensa illa claritate perfruamur.* hactenùs auctor vnus ex discipulis Theodori atque numero Studitarum monachorum. Ad finem autem eius testamenti ista apposita leguntur: *Obdormiuit sanctissimus Pater noster & magnus Confessor Theodorus annos natus sexaginta septem, mense Nouembri, vndecimâ die, Dominicâ, horâ sextâ, Indictione quintâ, Anni VI. M. CCC. XXXV. ab origine mundi.* Porrò dies natalis eius tam Orientalibus quàm Occidentalibus annuâ die in Ecclesia memorandus iugiter perseuerat in tabulis Ecclesiasticis adnotatus.

XLIX. THEODORVS E CÆLO DIMICAT CONTRA HOSTES. Patuit quidem cuique intuenti per Theodorum in cœlo & pro Ecclesiæ perfecta pace, proque suis (vt promiserat) iuges ad Deum preces oblatas, easque Deo acceptas sua misericordiâ fuisse. Siquidem infaniens hæresis Iconoclastarum, efferuensque studium Theomachorum, cùm magis illud excreuisse persecutione Theophili huius Michaëlis filij visum esset: tunc inopinata tranquillitas facta est, reddita insperata pax, nec breui temporis spacio, sed perpetua, nec in vna ciuitate, sed vbique locorum Orientali Imperio subiectorum, nemine amplius penitus aduersante, firmissima statuta ac stabilita. Et ne quis dubitare potuisset totum id Theodori precibus factum: illud ... eidem signum apparuit, quod per visum ... piorum ... Studij monachorum, sancti Patris ... ... est felicissimè consummatum. Vt plenè ... Theodorum mortuum, sed regnantem in cœlis, quàm viuentem in terris, licèt sanguinis ... incendium extinguere repetitis crebrius confessionibus laborarit. Quomodo autē se illa habuerint suo loco dicturi sumus.

L. Sed age iam vltimum sancti Patris ... mus, nempè illud quod suis à se scriptum ... stamentum, spiritalium diuitiarum depositum ... que hactenus incognitum ex eodem depromptum Codice Columnensi, quod & Græcè pariter ... nouimus in Sfortiana bibliotheca, ab eodem ... risiensi Societatis Iesu professore in nostrum sermonem conuersum in medium afferamus. Qui igitur (vt nuper audisti) nihil remisit studij quo suis viuens prodesset, vt post mortem ijsdem profuturus esset, testamento publico monumento voluntatem voluit relinquere. Cùm enim grauissimâ illâ, vt audisti, infirmitate detentus, nec loqui præ angustia afflicti spiritus præsentibus ... vellet, neque longius ipsi, etiam si vellet, alloquendi facultas esset: diuinâ illâ ardens caritate magis quàm ... accepto absque arbitro calamo, conscripsit ... stamentum, cui à suis hæc inscriptio legitur ... istis.

LI. *Sancti ac Deiferi Patris nostri & Confessoris Theodori Studiensis Præpositi testamentum. legitur autem ante decessum eius.*

Dudum iam vocem audiens: [b] Paratus sum & non sum turbatus. & iterum: [c] Paratum cor meum Deus paratum cor meum. ... assiduâ miseri corporis infirmitate captus, non possum ... lij mei & fratres atque Patres, sub excessu mei tempus ... propterea quòd monasteria ista in diuersis locis sita sunt, & quòd præterea peregrè profectis: veluti instante iam migrationis ex hac vita mea articulo, testamentum hoc vobis prius condere ... rem congruam atque vtilem me facturum arbitratus, vt ... qui supremam meam vocem audient, quemadmodum credam & sentiam; & qualem post me futurum Præpositum relinquam, tum vt concordiam inde pacemque in Christo seruetis, quam ... in cœlos Dominus sanctis discipulis suis & Apostolis reliquit.

LII. *Credo igitur in Patrem, Filium, ac Spiritum sanctum, sanctam consubstantialem Trinitatem, sicut baptizatus sum, regeneratus & consummatus, Deum Patrem confitens, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum, vnum tres deitate, sicut tres verè tres ... sistentijs. Vnus enim est Deus Trinitas propter consubstantialitatem, licèt distincta sit propter subsistentiarum distinctionem. Confiteor deinde vnum è Trinitate Dominum nostrum Iesum Christum per immensam erga homines caritatem suam in carne venisse ad salutem generis nostri, ex sancta & immaculata Deipara ... humano semine carnem sumpsisse, atque ex vtero ... oraculum naturæ lege natum esse, duplicem ipsum ... totum perfectum deitate, quatenus non immutatum est ... rat, & totum perfectum humanitate, quatenus non ... ex eo quod assumpsit, eundem vnum iuxta hypostasin ... bus naturis cognitum, sic in totidem voluntatibus atque operationibus, per quas diuina & humana congruenter operatus ...* sanctissima Trinitate atque Christi incarnatione ... sa confessione, subijcit professionem eorum quæ à præsentis temporis hæreticis impugnabantur, dicens.

LIII. *Ad hæc omnem hæreticæ communionis errorē auersor & abominor sex sacris Oecumenicis Synodis inhærens, necnon illi quæ in Nicæa ciuitate iterum contrà Christianorum accusatores ... nuper fuit, adorans & amplectens venerandas sacras imagines Domini nostri Iesu Christi, Deiparæ, Apostolorum, Prophetarum, Martyrum, & omnium Sanctorum atque Iustorum. Quorum ... erat illorum intercessiones, quæ propitium Deum reddunt ... Sanctissimas etiam reliquias vt Dei gratia refertas ... more colo, & amplector. Omnem quoque diuinitus inspiratam ... teris & noui Testamenti scripturam recipio, ... minorum Patrum, Doctorum, & monachorum ... Hoc verò dixerim propter vesanum illum ... riente prodijt, & hos Sanctos traduxit, Marinum ...*

Barſanuphium, Dorotheum, & Heſychium, non quidem Barſanuphium & Eſaiam & Dorotheum illos qui cum Acephalis coacephali, id eſt ſine capite pariter fuerunt, & Decacerati, quod dicebantur, ſeu decem cornuum hæreſis participes, & quaſi concornes, quique à beato Sophronio in eius libello anathemate damnantur; cũ diuerſi haud dubiũ iſti fuerint à prædictis quos ego ex paterna traditione recipio poſt interrogationem Taraſij Patriarchæ ſanctiſſimi, aliorumq́; fide dignorum hominum, tum indigenarum, tũ Orientalium, cum & Barſanuphij imaginem in ſacro magnæ Eccleſiæ veſtiario vnà cum Antonio, Ephraim, alijsq́; ſanctis Patribus extare conſtet, & in eorum doctrina nullum impietatis veſtigium offenderim, ſed è contra, magnum ſpiritualis animæ compendium, quod nimirum per Synodicam inquiſitionem error quiſpiam in illis deprehendatur. Nam ſi illos ipſos eſſe liquebit, qui anathemate vocati fuerunt, aut vt ab iis diuerſi ſint, hæreſi tamen illâ infectos, anathema illis, & catathema & panathema à Patre & Filio & Spiritu ſancto.

LIV. *Confiteor inſuper monaſticum ſtatum ſublimem eſſe & excelſum, & Angelicum, qui & peccata omnia expurget abſoluta vitæ perfectione, tum nimirum ſi ex diuini magniq́; Baſilij Aſceticorum legibus plenè exigatur, & non dimidiata ex parte, vt ſolent quidam, qui aliqua deſumunt, alia (vt placet) omittunt. ita vt extra tres gradus qui in diuina ſcala oſtenſi ſunt, vitam hãc legitimè ducere non liceat; non ſeruum poſſidere, non iumentum ſexus feminei, quorũ vtrumq́; ab inſtituto alienum eſt, & animæ periculoſum. Atque hæc ego curſim pauca perſtrinxi, neq́; enim tempus patitur, vt pluribus exponam; ne quis fortè mihi prauam opinionẽ attribuat, contra quam rectè ſentio & doceo.*

AD PRÆPOSITVM FACTA ADMONITIO. *His autem ita conſtitutis, proximum eſt, vt dicam etiam de Præpoſito. Primum igitur dominum & patrem meum ac patrem veſtrum, relinquo ſanctiſſimum Recluſum, eundem & patrem & lumen & magiſtrum. Ille mihi & vobis præſuit in Domino, caputque noſtrum eſt, quamuis ſeipſum ſubduxerit ob Chriſti æmulam humilitatem degens in ſilentio; cuius doctis ac precibus confido vos ſaluos fore, ſi modo congruentem erga illum fidem, obedientiamque præbeatis. Deinde quem ipſi communi calculo diuinitus, paterno conſilio præeunte, præficietis. In quo enim conſenſerit fraternitas vniuerſa, & huic ego libens, volenſque ſuffragor.*

LV. *Verùm ades, pater, ac fili, quicumq́; futurus es; en fidei tuæ trado in oculis Dei, electorumque Angelorum eius totam in Chriſto fraternitatem, vt eam ſuſcipias. At quomodo accipies? quo pacto reges? qua ratione cuſtodies? Tanquam agnos Chriſti, tanquam membra tua cariſſima, fouens, procurans, & diligens vnumquemque iuxta æquam caritatis menſuram, quoniam ex æquo membra corporis diligit vnuſquiſque. Aperi viſcera tua in commiſerationem, introduc omnes in miſericordia, lacta illos, reforma illos, perfice illos in Domino. Acue mentem tuam prudentiâ, excita diligentiã fortitudine, confirma pectus fide ac ſpe: præcurre illis ad omne opus bonum; propugna aduerſus ſpiritales inimicos, defende, dirige, produc illos ad virtutis ſedem, diuide illis terram tranquillæ affectuũ vacuitatis. Propterea mandata hæc tibi do, quæ obſeruare neceſſariò debes. Non igitur immutabis abſq́; vrgente neceſſitate formã, & regulam, quam ab humilitate mea in omnibus accepiſti. Nõ poſſidebis ex mundo hoc quidquam, nec tibi ipſi propriè repones nec vnicum argenteum.*

LVI. CONSANGVINEIS QVOVIS PRÆTEXTV NIHIL DANDVM. *Non diuides animum & cor tuum alijs curis & ſolicitudinibus propter eos qui tibi à Deo commiſſi, & à me traditi ſunt, ſpiritales filios & fratres tuos. Non erogabis in tuos olim ſecundum carnem aut propinquos, aut amicos aut ſodales ex proprijs monaſterij rebus quicquam, nec viuens nec poſt mortem, eleemoſynæ, vel hæreditatis nomine. Neque enim ex ſæculo es, vt conſortium habeas cum ſæcularibus, niſi qui fortè ex cœnobio in ordinem noſtrum tranſierint, atq; ita eorum curam geras ad exemplum ſanctorum Patrum. Non poſſidebis ſeruum nec tuos in vſus, nec proprij monaſterij, nec denique ad agros hominem qui ad Dei imaginem factus eſt: hoc enim ſolis ſæcularibus conceſſum eſt, ſicut nuptiæ. Tu verò fratribus tuis teipſum vnanimis famulum animo præſtare debes, licet externâ ſpecie tanquam dominus & magiſter reputare. Nec habeas iumentum feminei ſexus ad miniſteria neceſſaria in quibus omnino renunciaſti, neque in monaſterio, neque in agro, cum nec quiſquam ſanctorum Patrum noſtrorum vſus ſit, nec natura ipſa permittat. Non ſuperuehêris equo aut mulo abſque neceſſitate, ſed Chriſti exemplo, pedibus iter facies. Sin minus, pullus aſini erit iumentum tuum.*

Curabis omninò, vt inter fratres communia & indiuiſa ſint omnia, & nihil cuiuſquam proprij iure dominij vſque ad acum. Tibi verò & anima & corpus, nec præterea quicquam. Æquâ lance caritatis diuiſa ſunto in omnes tuos ſpiritales filios ac fratres. Non habeas cum ſæcularibus adoptiones, aut conſiliationes iis qui mundum fugis ac nuptias. Non enim reperitur in Patribus; & ſi reperitur, rarò, neque id lex eſt. Non epulare cum mulieribus, exceptâ matre tua ſecundum carnem, & ſorore tuâ, ſiue canonica fuerint ſiue ſæculares, niſi vis aliqua & neceſſitas impellat, ſicut admonent ſancti Patres. Ne frequens ſis in aggreſſibus & circumcurſationibus, proprium ouile deſerens ſine neceſſitate: melius enim eſt & optabilius, vt vel ociòſus in caula degens, ſeruare poſſis variabiles, & latè errantes rationales oues. Obſeruabis prorſus, vt catecheſin ter qualibet hebdomada facias veſperi, vel per temetipſum vel alium quempiam è filijs: quoniam à Patribus traditum eſt, & ſalutare. Non dabis paruum habitum, quem vocant, poſteà, veluti magnum: vnus enim eſt habitus ſicuti & baptiſma, quemadmodum in more fuit ſanctorum Patrum. LVII.

Non tranſilies leges & regulas ſanctorum Patrum, præcipuè ante omnes diuini & magni Baſilij: ſed quicquid facies aut dices, tanquam teſtimonium habens ex ſcripturis, facies aut ex paterna conſuetudine, abſq́; diuini mandati præuaricatione. Non derelinques gregem tuum, vt ad alium tranſeas, aut ad dignitatem nõ reuertêre, niſi ex conſenſu & approbatione fraternitatis. Non ineas amicitiam cum canonica, neque ingrediare monaſterium feminarum, nec ſolus colloquare cum monacha vel ſæculari, niſi neceſſitas trahat, idq́; cum duabus ab vtraque parte perſonis adſtantibus; vnius enim (vt aiunt) facilis eſt calumnia. Non aperies oſtium monaſterij ad intromittendam feminam vllam ſine magna neceſſitate. LVIII.

Non ſtatues tibi diuerſorium, aut ſpiritualibus filijs ſæcularem domum, in qua ſint etiam mulieres, crebrò accedens: ſed apud religioſos viros potiùs diuerſare, & tranſitoria viæ ſubſidia capere ſtudebis. Non habebis in cella tua diſcipulum adoleſcentem, quo afficiare, ſed miniſteria tua obeant diuerſi fratres, & minimè ſuſpecti. Non vteris veſtimento elaborato & pretioſo, præter quam ſacerdotalis, ſed humilibus, Patrum exemplo, induere & calceabere. Non eris delicatus ac lautus, neque in priuato ſumptu tuo, neque in hoſpitum receptione, tanquam eâ curâ diſtraharis: hoc enim proprium eſt vitæ voluptuariæ. Non recondas aurum in monaſterio tuo, ſed quicquid in vnoquoque genere redundabit, indigentibus largire, ad apertio atrio tuo, ſicuti ſancti Patres. Non ſeruabis ſpecum munitum, nec curam geras œconomicam, ſed clauis eſto tibi, ſummâ curâ animarum, ad ſoluendum & ligandum iuxta diuina oracula. Aurum autem & res vſui neceſſarias committes œconomis, cellarijs, & cæteris vt cuiq́; conuenit ex officio, ita nimirum vt omnium habeas poteſtatem; & transferas prout cum præceperis, in hunc vel in illum, rationem ex gens vniuſcuiuſque adminiſtrationis.

Non anteponas fratrum vtilitati perſonam cuiuſq́; ad alterius hominis eminentis, ac potentis ſecundum ſæculum. Nec refugies pro diuinarum legum ac præceptorum obſeruatione, animam tuã vſque ad ſanguinem apponere. Non facies vel ages quicquam ex proprio ſenſu in rẽ vlla, ſiue ad animam ſpectet, ſiue ad corpus, primùm ſine conſilio ac voto domini ac patris tui, deinde aliorum iudicio & pietate præcellentium, prout ſubiecta res poſtulat: vno enim forſitan opus eſt, aut duobus aut tribus aut pluribus etiam ſicut à Patribus nobis præceptum eſt. Hæc omnia, & quæcumq́; alia accepiſti, ſeruabis, & cuſtodies, vt bene tibi ſit, & rectè ambules in Domino. Contrarium enim abſit vel dicere vel cogitare. LIX.

Adeſte & vos filij mei ac fratres, & audite miſerrimam vocẽ meam. Suſcipite dominum Præpoſitum, ſicut elegiſtis ipſum omnes: neminem enim fas eſt, vllo modo aliam quampiam vitam eligere præter quam ſortitus eſt. Et hoc vinculum eſt à Domino. Amplectimini illum tanquam ſucceſſorem meum, cum reuerentia & honore intuentes in eum, & legitimam obedientiã regularem ergà illum ſeruate, nouam eius in Domino promotionem minimè ſperantes, nec plus quicquam in eo requirentes, quàm ei à Spiritu ſancto conceſſum ſit, quandoquidem ei ſufficit, vt ea obſeruet, quæ ab humilitate mea præcepta ſunt. Quòd ſi diligitis me, filij mei, mandata mea ſeruate, & pacem inter vos habetote. Angelicum promiſſum veſtrum incorruptum cuſtodite. In cœlo ambulantes, ubi- AD SVBDITOS ADMONITIO.

dum odio habentes, ad mundi opera ne conuertamini. Solutis vinculis carnalium affectuum, ne in eoſdem iterum impingatis, qui omnibus caducis huius vitæ illecebris renuntiaſtis; à propoſito veſtri ſtudio ne reſiliatis, riſum dæmonibus præbentes. Ad curſum obedientiæ vſque ad finem inſiſtite, vt immarceſſibilem iuſtitiæ coronam reportetis, humilitatem ſectantes, voluntatem propriam abnegate, ad ea ſolùm vos conformantes, quæ à Propoſito veſtro fuerint approbata. Etſi quidem hæc ſcitis, beati ſi ad finem vſq; illa ſeruabitis. Vos enim Martyrum chorus excipiet, coronisq; in Regno cælorum redimiti ſempiternis bonis fruemini.

LX. DE SEIPSO HVMILIS CONFESSIO CVM FIDVCIA SALVTIS.

De cætero, fratres, Valete. Iter enim ingredior, vnde reditus non patet, quod omnes ab æuo ingreſſi ſunt, quod & vos poſtmodùm, hac vita peractâ, ingreſſuri eſtis. Ignoro autem, fratres mei, quò pergam, & quale iudicium me maneat, aut quiſnam me locus excipiet. Opus enim bonum in conſpectu Dei nullum egi, ne vnum quidem, at contrà reus ſum omnis peccati. ita Sanctus ex affectu timoris, ſe ipſum conſiderans vt hominem. At ſecūdum illud Dauidicum:[a] *Ad meipſum anima mea conturbata eſt, propterea memor ero tui,* ſtatim inter ſcribendum, diuinæ bonitatis conſideratione, ſpe erectus & fiduciâ exaltatus, longè diuerſa profert, iſta mox ſubdens.

[a] Pſal. 41.

Veruntamen lætor & gaudeo, quod ex hoc mundo in cælum abeo, à tenebris in lucem, à ſeruitute in libertatem, ab incolatu in veram habitationem & patriam, à peregrinis & alienis (incola[b] enim ſum & peregrinus, ſicut omnes patres mei) ad mea & propria: confidentiùs adhuc dicam, quod ad Dominum meum abeo, ad Dominum & Deum meum, quem dilexit anima mea, quem agnoui patrem, tametſi non colui vt filius, quem poſſedi præ omnibus, tametſi vt germanus ſeruus non ſeruiui. Hæc vt inſipiens dixi, ſed propter vos dixi, vt propenſiores ſitis, & oretis pro ſalute mea, quam vbi adeptus fuero (ea ſpondeo in oculis veritatis) non deſiturum me confidenter orare Deum ac Dominum meum pro omnibus vobis, vt benè vobis ſit, vt ſaluemini, vt impleamini; expectans vnumquemque ſigillatim, cùm ex mundo migrabit, vt videam & excipiam & amplectar. Fiduciam enim hanc habeo, quod bonitas eius in idipſum nos omnes hic ſeruabit, & in futuro ſæculo, eius mandatis obſequutos ad celebrandam eius ſummam potentiam. Recordamini humilium ſermonum meorum filij. Depoſitum cuſtodite in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Cuius gloria & imperium in ſæcula ſæculorum. Amen. hactenùs Patris ſanctiſſimi teſtamentum.

[b] Pſal. 118.

LXI. Defuncto itaque (vt dictum eſt) magni nominis & meriti apud Deum & homines Theodoro, Imperatorum cenſore grauiſſimo, imperterrito monitore, atque acerrimo reprehenſore Principum, perinde ac ſi cum ipſo extinctæ eſſent omnes Eccleſiaſticæ leges, Imperatori inconceſſa tentandi aditus eſt patefactus. Accidit planè Michaeli Imperatori, ſecundùm illud Apocalypſis de reprobis dictum: *Qui ſordeſcit, ſordeſcat adhuc.* Etenim cùm ſemel ad mala laxaſſet habenas, addidit ad alia ſcelera ſacrilegium illud, vt defuncta vxore, deſponſatam Chriſto, veteri Chriſtiano ritu, virginem monialē, à pueritia educatam in monaſterio, Conſtantini, vt ferebatur, Imperatoris filiam, nomine Euphroſynam vxorem duxerit, nemine reclamante, vti ſæpè fecerat magnus ille Theodorus, Detonitru, Regū terror, qui vt alter Baptiſta Ioannes Reges impios redarguere, ſcripteiſque proſcindere conſueuit. Sed quod Regum facta in ſubditorum exempla ducuntur, poſt hæc idem ſcelus (vt ſuo loco dicemus) perpetrauit in Sicilia militum ductor Euphemius, qui monialem virginem ſibi matrimonio iunxit. Verùm quod ipſe impunè patrauit ſcelus Imperator, in alio magnoperè vltum voluit: cuius rei causâ, tradita eſt inſula Sarracenis, vt pluribus ſuo loco dicetur.

EVPHROSYNAM MONIALEM DVCIT IN VXOREM IMP.

LXII. Sed execratus parentis ſcelus filius eius Theophilus, ſtatim vt potuit, vbi pater ex hac vita deceſſit, ſumma rerum ipſe potitus, eamdem Euphroſynam nouercam Auguſtam, ſecuritatis iuramento firmatam, ex aula pulſam in monaſterium, ex quo abducta fuerat, redire coëgit.

EVPHROSYNA AVGVSTA COACTA DEMVM REDIRE IN MONASTERIVM.

Sequuta ſunt Michaëlis ſcelus ingentia mala; nam omnis exercitus Imperatoris in Cretam miſſus ad expellendos inde Sarracenos, qui eā potiti fortiter defendebant, iſtorum gladijs penitùs cæſus fuit, adeò vt nec vnus Conſtantinopolim redire potuerit. Sed & eodem pariter tempore Dalmatia ab Orientali Imperatore defecit. habet hæc omnia pluribus Ioannes Curopalata. Sed quod ſemel impius Imperator magno totius Catholici orbis horrore ſacrilegium huiuſcemodi perpetrauit (proh nefas! proh dolor! proh pudor!) Patriarchæ huius ſeculi hæreticorum, eorumque ſectarij Nouatores nefandiſſimè frequentarunt, & abſque pudore, immò cum gloria, vt pote ex conditarum ab ipſis infamium legum præſcripto. Quò delirium mentis præcipitat miſeros!

IESV CHRISTI
Annus 827.

VALENTINI PAP. Annus I. | LVDOVICI 14. MICH. BALB. 7. IMPP.

I. ANNVS ſequitur Redemptoris octingenteſimus vigeſimus ſeptimus, Indictionis quintæ, quo Eugenius Papa ad conſultationem Archiepiſcopi Viennenſis iſta reſpondit:[c]

Eugenius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei reuerendiſſimo fratri Bernardo Archiepiſcopo Viennenſi.

Congaudeo valde, quoniam licet ab aliquibus detentus, tamen pro magno Apoſtoli Petri amore, noſtre quæ latæ veſtræ ſanctitatis nobis redditæ ſunt. Per quas mirè cognouimus qualem erga nos exercere claritatem deſideratis. Vnde immenſas vobis [illegible] *debet, quia tua dilectionis affectum in viſceribus noſtris* [illegible] *ideò quocumque loca fueris profectus ad rem Eccleſiaſticam* [illegible] *dam: optamus vt clauiger iſte Petri dextra* [illegible] *bernet. De cauſa frater cariſſime, quam nobis per* [illegible] *intimare curaſtis, hoc exinde ſcire vos volumus, quia* [illegible] *tuimus recurſu lectionis illam in ſcriniis noſtris* [illegible] *quicquid poſt auctoritatem Romanam in* [illegible] *comperimus, tuæ ſanctitati per noſtros apices* [illegible] *D. 11. eiuſdem legis ita inuenimus. Vt præſcriptio quadraginta annorum venerabilibus locis competenter aptetur. Neque vero* [illegible] *triginta annorum præſcriptio, religioſis domibus opponatur* [illegible] *la quadraginta annorum curricula, non ſolum in legatis,* [illegible] *exterioribus, ſed etiam in hæreditatibus facta valeat,* [illegible] *auctoritatis noſtræ ſeriem, quam veſtræ* [illegible] *cauſa ita eſt, quemadmodum veſtra nobis denunciant epiſtola noſtræ Eccleſiæ eam conceſſam non dubitatis, ſimiliter veſtrum* [illegible] *priuilegium vobis redintegratum, quod prædeceſſores noſtri* [illegible] *ſedis conceſſerunt, cognoſcatis. Neque enim aliud nos* [illegible] *mus, quàm quod illi irrefragabilibus regulis firmauerunt. Deus omnipotens veſtrum ſemper & Eccleſiæ veſtræ ab hoſtibus* [illegible] *cuſtodiat. Scriptum per manum Agathonis Notarij, & Scriniarij, in menſe Iulio. Indict.* * *15. Bene valete. Data 8. Idus Iulij per manum Georgij Bibliothecarij ſanctæ ſedis Apoſtolicæ imperante domino piiſſimo Auguſto Ludouico, Imperij eius anno* * *4.* Hæc Eugenius Papa. Eodem quoq; anno venerandæ reliquiæ SS. Marcellini & Petri, de quibus plurimum [illegible] anno ſuperiori, delatæ Aquiſgranum, [illegible] uere miraculis, adeò vt Ludouicus Imperator [illegible] omnibus magnâ admiratione affectus, [illegible] dio Sanctos colerent. Sed quâ occaſione id [illegible] derit, audi Einhardum qui aderat, rem geſtam [illegible] proſequentem: *Tranſactis admodum paucis poſtquam ad Comitatum veneram diebus, ego ſecundum* [illegible] *maturius ſurgens, primo mane palatium petij.* [illegible] *Hilduinum, cum libro ſuperiore* [illegible] *cubiculi ſedentem, atq; egreſſum* [illegible] *ex more ſalutaturus ſurgere, atque ad quandam* [illegible] *in inferiora palatij proſpectus erat,* [illegible] *quam pariter ſtando incumbentes, de tranſlatione SS. Martyrum Marcellini & Petri, necnon & de miraculo quod* [illegible] *quo loculum eorum ſeptem diebus ſudaſſe* [illegible] *eſt, mirando multa ſumus locuti. Cumq; ad id loci ſermonis* [illegible] *veniſſemus, vt etiam de veſtimentis* [illegible] *menta ſunt mentio fieret, atque ego mira ſubtilitatis veſtem* [illegible] *Marcellini fuiſſe dicerem: ille* [illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN